

ДНЕВНИКЪТЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

IX^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ).

XXV заседание, Петък, 27-й Ноемврий 1898 год.

(Отворено въ 2 часътъ слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Д-ръ Георги Янколовъ.)

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Засѣданieto се отвара.

Г-нъ секретарьтѣ Жековъ ще прочете списъка на г-да народнитѣ прѣдставители, за да се види: кой присѣтствува и кой отсъствува отъ днешното засѣдание.

Секретарь Жековъ: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Атанасъ Д. Шевкеновъ, Димитръ х. Ваневъ, Димитръ Мишковъ, Иванъ Ев. Гешовъ, Иванъ М. Лиловъ, Иванъ Рѣзниковъ, Иванъ Грозевъ, Коста Стефановъ, Коста Михайловъ, Коста Ст. Пѣйковъ, Маню Бояджиевъ, Маринъ Стоиловъ, Никола А. Мариновъ, Петръ Мусевичъ-Вориковъ, Петко Катрановъ, Христо П. Славейковъ и Юрданъ Йоновъ.

Прѣдсѣдателъ: Отъ общото число на г-да прѣдставителитѣ, отсъствуватъ 17 души; има, значи, законното число прѣдставители, за да се отвори засѣданieto и да се пристъпи къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневния редъ.

На дневния редъ за днешното засѣдание имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Второ четение: законопроекта за устройството на сѣдилищата.

II. Първо четение: 1) законопроекта за измѣнение и допълнение на Закона за бериитѣ (акциза) върху питиетата; 2) законопроекта за прѣбрѣтяване кражбата на добитъка; 3) прѣдложение за отпѣване на Царибродската околия отъ Трънския окръгъ и присѣдиняването ѝ къмъ Софийския окръгъ, и 4) прѣдложение за освобождение отъ поземеленъ налогъ прѣзъ текущата година всички лозя, поврѣдени отъ болестта „пероноспора“ (мана).

Г-нъ докладчикътъ Бобчевъ има думата.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Г-да прѣдставители! Вчера стигнахме до

„Глава XVII.

За несмѣняемостта на сѣдитѣ“.

Чл. 142-й, а по-напрѣдъ чл. 143-й, гласи така: (Чете.)

„Чл. 142. Ставатъ несмѣняеми, отъ дѣля на обнародването на настоящия законъ: прѣдсѣдателитѣ и членоветѣ на Върховния Касацiоненъ Сѣдъ и прѣдсѣдателитѣ, подпрѣдсѣдателитѣ и членоветѣ на апелативнитѣ сѣдилища“.

Комисията, г-да прѣдставители, прие този членъ така: (Чете.)

„Чл. 142. Ставатъ несмѣняеми, отъ дѣля на обнародването на настоящия законъ: прѣдсѣдателитѣ и членоветѣ на Върховния Касацiоненъ Сѣдъ и прѣдсѣдателитѣ, подпрѣдсѣдателитѣ на апелативнитѣ сѣдилища и членоветѣ на тия сѣдилища, които сѣ прослужили най-малко 8 години непрѣкъсната сѣдийска служба“.

Длъженъ съмъ, г-да прѣдставители, да кажа нѣколко думи въ обяснение на тази нова редакция, която се прие отъ комисията. Прѣди всичко, длъженъ съмъ да направя едно малко заявление. Азъ имахъ честта да се искажъ отъ туй мѣсто, какъ гледамъ на въпроса за несмѣняемостта на сѣдитѣ у насъ. Вне чухте отъ мене, че азъ, при все, че съмъ единъ горещъ привърженикъ на несмѣняемостта, при все това, казвамъ, вне чухте отъ мене, че азъ се произнесохъ противъ своеврѣменността на този институтъ, противъ иминентното въвеждане на тази хубава, на тази формална гаранция за независимостта на сѣдитѣ. Моето лично мнѣние не се е измѣнило ни пай-малко, не

се е поколебало ни най-малко от всички онѣзи аргументи, които се приведохъ въ полза на налѣжащото прилагане на несмѣняемостта у насъ. Азъ, обаче, като членъ на комисията, докладвамъ и подписалъ съмъ онова, което е мнѣние на болшинството въ тази комисия. Моето мнѣние си остава сжщото, което азъ по-рано исказахъ въ една своя рѣчь тукъ, отъ това мѣсто. И сега, като пристѣпямъ да обясня, защо се е приела тази редакция по този начинъ, ще говорѣмъ само онова, което е било мнѣние на болшинството въ комисията по Министерството на Правосъдието. Менъ се струва, че само зарадъ туй, защото азъ не съмъ билъ съгласенъ съ въпроса за несмѣняемостта, не значеше, че не трѣбва да вземж отгорѣ си докладването на настоящия законопроектъ. Моето лично мнѣние си остава едно, а пъкъ азъ, като докладчикъ, бѣхъ длъженъ да подпишъ онова, което е рѣшение на комисията и което ви докладвамъ днесъ. Съ туй обяснение се прѣмахватъ всѣкакви наръквания, които бихж могли да ми се хвърлятъ.

Защо комисията приема най-напрѣдъ несмѣняемостта? — Комисията, т. е. болшинството, е на мнѣние, че каквото и да се казва, ние трѣбва да направимъ, най-послѣ, една стѣпка въ тази велика реформа, която единъ день трѣбва да бѣде въведена у насъ. Болшинството е на мнѣние, че колкото по-скоро, толкова по-хубаво. Болшинството въ комисията прѣдлага, че въ всѣки случай веднажъ de facto, веднажъ въ дѣйствителностъ членоветъ на Върховния Касаціоненъ Сждъ сж несмѣняеми, защо да не имъ се даде тази несмѣняемостъ и въ закона? Веднажъ това е така почти и за сждитѣ въ апелативнитѣ сждилища, защо да не имъ се даде тази несмѣняемостъ и въ закона? Защото, до колкото знамъ, отъ много години насамъ членоветъ отъ Касаціята не сж били засѣгнати, съ малки изключения. Сжщо така и въ апелативнитѣ сждилища нѣма членове, които да сж били уволнени, които да сж били изключени безъ никакви причини, а пъкъ и онѣзи, които сж били уволнени съ причини, сж твърдѣ малко. Та комисията намѣри, че за Върховния Касаціоненъ Сждъ, който е и тѣй несмѣняемъ споредъ Закона за сждоустройството, който до сега бѣше въ сила у насъ, трѣбва поне сега по единъ начинъ принципаленъ да се рѣши въ закона, че членоветъ на Върховния Касаціоненъ Сждъ, като се захване отъ прѣдсѣдателя, сж несмѣняеми. За апелативнитѣ сждилища, г-да прѣдставители, комисията намѣри, че е по-добрѣ да се тури единъ, така да се каже, цензъ, цензъ на опитъ. Прѣдполага се, че онѣзи членове отъ апелативнитѣ сждилища, които иматъ 8-годишна служба, такива сждии заслужаватъ тази гаранция, която имъ се дава не въ тѣхна полза, а въ полза на обществото и на самото правосъдие. И по този начинъ, като се гледа въ комисията, прие се именно тази редакция, която ви прочетохъ. Така, за напрѣдъ прѣдсѣдателитѣ и членоветъ на Върховния Касаціоненъ Сждъ, както и прѣдсѣдателитѣ и подпрѣдсѣдателитѣ на апелативнитѣ сждилища, отъ дѣня на обнародването на настоящия законъ, ставатъ несмѣняеми. Колкото за членоветъ на апелативнитѣ сждилища, онѣзи отъ тѣхъ, които непрѣжжнато сж прослужили

8 години сждийска служба, и тѣ сжщо така ставатъ несмѣняеми.

Ще прибавя една бѣлѣжка. Споредъ моето разбиране, „сждийска“ служба може да се разбира и прокурорска служба, защото е употребена въ широка смисълъ на думата, т. е. и за онѣзи сждии, които сж сѣдищи, и за онѣзи, които сж стоящи.

Това сж обясненията, г-да прѣдставители, които имавъ да кажж, и остава на васъ да гласувате този членъ тѣй, както ви го докладвахъ.

Иванъ Д. Гешовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ имавъ честта да ви говорѣмъ и другъ пѣтъ по този законопроектъ, въобще и въ първото четение исказахъ моето мнѣние, че въ него има такива прѣлестни законоположения, щото по-добри не може и да се искатъ. Днесъ ние ще разглеждаме глава XVII, именно главата за несмѣняемостта на сждитѣ — такова едно ново законоположение, едно нововъведение въ устройството на нашитѣ сждилища, което до сега ние не сме имали. При първото четение на законопроекта, г-да народни прѣдставители, тукъ нѣкои починами г-да ви казахъ, че това законоположение го има въ други мѣста и че то е едно много хубаво нѣщо. По принципъ, азъ мислѣмъ, г-да народни прѣдставители, ние може да го приемемъ, при всичко, че тукъ, въ Камарата, има нѣкои г-да да сж противъ; това се доказва отъ първитѣ разисквания, които имавме тукъ, въ Народното Собрание, и въ частнитѣ разисквания съ всѣки единъ отъ васъ. Но азъ мислѣмъ, г-да народни прѣдставители, че ние, ако искаме да направимъ нѣщо хубаво, което да трае дълго врѣме, а не да го направимъ днеска, а утрѣ да го отгѣнимъ, защото можжъ да дойджъ други и да мислѣжъ, че ние това, което сме направили, направили сме го съ задна цѣль, направили сме го, за да се въсползуваме ние, както ни се казва даже отъ вънка, мислѣмъ, казвамъ, че трѣбва да направимъ единъ законъ, който да се не отгѣнява отъ никого и да не възставажъ и казватъ: „това, което сте направили, злѣ сте го направили“.

Г-да народни прѣдставители! Като правимъ законъ, трѣбва да го правимъ по такъвъ начинъ, щото утрѣ да не дойде да го измѣняваме. За да бѣде единъ законъ добъръ, трѣбва да почива на добри основи, на равноправство. Ние прокарваме тази хубава мисълъ за несмѣняемостъ и, както гледате, г-да народни прѣдставители, на нѣкои ѣ даваме, на нѣкои не ѣ даваме; даваме ѣ именно на тѣзи нѣколко сждии, които, споредъ мене, стојжъ високо, именно на сждитѣ отъ Касаціонния Сждъ и на нѣкои отъ апелативнитѣ сждилища, а като отиваме по-долу, въ окръжнитѣ сждилища, ние тамъ вече искаме нѣщо повече. Ние съ този законопроектъ и особено съ чл. чл. 101 до 105-й гарантираме, спираме нѣкакъ си, така да кажж, този голѣмъ скокъ отъ едно положение въ друго; напр. не може да стане единъ прѣдсѣдатель на Върховния Касаціоненъ Сждъ, безъ да е служилъ като членъ на Касаціята; не може да стане прѣдсѣдатель на апелативенъ сждъ, ако не е служилъ въ апелацията. Следователно, ние, както казахъ прѣди, вчера и завчера, сме нѣкакъ си консерватори въ това нѣщо; ние искаме да

защитимъ съдийството, и, споредъ мене, това не е лошо. Някои мислятъ, че е още рано да се направи това, че, може би, нѣкой, възънъ отъ съдийството, да се намѣри и хората да направятъ отъ адвокатъ прѣдсѣдателъ на апелативенъ съдъ; но мисля, че туй е рискувано мнѣние и не щѣ да го поддържж. Днесъ за днесъ, за да се назначи нѣкой за съдия, изисква се единъ цензъ, който не съществуваше до сега. Понеже не съществуваше, ние нѣмахме и това нѣщо, което се казва несмѣняемостъ. Кого искаме да направимъ несмѣняемъ? За менъ главенъ въпросъ е този. Когато правимъ единъ законъ, като той, трѣбва да го правимъ да бѣде равенъ за всички. Ние изведнажъ, съ единъ скокъ, искаме да направимъ несмѣняеми съдии въ Върховния Касаціоненъ Съдъ и нѣкои въ апелативнитъ съдилища. Много хубаво. Но тъй като правимъ редъ законоположения, за да гарантираме съдиитъ съ несмѣняемостъ, мисля, че трѣбва да захванемъ отъ тамъ, да ѣмъ приемемъ за отъ сега нататъкъ. Вие знаете, г-да народни прѣдставители, когато се касае за единъ законъ, трѣбва да се пази принципътъ: да се не дава сила или да се не защитава тѣзи, които стоятъ отзадъ; законитъ трѣбва всѣкога да прѣдвизватъ за напредъ; съ една дума, не трѣбва да имъ се дава ретроактивна сила. Законътъ е добъръ, когато гледа на бъдещето. Споредъ мене, ако искаме да не се отмѣняватъ законитъ, трѣбва да правимъ такива законоположения, които да бждатъ справедливи и да опрѣдѣлятъ една несмѣняемостъ, която да съществува отъ сега нататъкъ. Тя ще бѣде справедлива несмѣняемостъ. Защо, г-да народни прѣдставители, азъ говоря така? Вие знаете, че нѣкой може да кажатъ — всѣки има право да мисли — че ще туримъ въ Касаціонния Съдъ и въ апелативнитъ съдилища хора наши; може да го помислятъ и утрѣ, като дойде друго министерство, да кажатъ: направихте законъ за васъ; дайте малко да го отмѣнимъ, да го суспендираме, така да се каже. Азъ, г-да народни прѣдставители, не мисля, че съдиитъ сж „наши“ и „ваши“; даже, ако искате, моето лично мнѣние, като човекъ, който познава съдиитъ, ще ви кажж, че съдиитъ всѣкога, въ всички врѣмена, сж малко оппозиционни; всѣкога иматъ единъ критически духъ. И то не е лошо, иматъ право, защото, мисля, че добритъ съдии такива трѣбва да бждатъ. Защо? — Защото съдията гледа на работата нѣкакъ си по-високо; той иска да върви всичко по медъ и по масло, законитъ да се почитатъ, а, за жалостъ, ще кажж, че всички правителства така тънко не пазятъ законитъ. И азъ помня, г-да народни прѣдставители, въ врѣмето на Стамболова, въ онова страшно врѣме, ако имаше нѣйдъ да намѣримъ утѣха, то бѣше въ съдилищата. Идете въ съдилищата, тамъ ви симпатизирахж. Така ли е? — Азъ съмъ убѣденъ, че е така. (Атанасъ П. Браевъ: Доказателство дѣлото на Климента!) — И то не е лошо; то не говори противъ тѣхъ; то е много хубаво качество. Това показва, че ние имаме такъвъ етофъ, че може да направимъ отъ такива съдии, прѣлестни съдии. (Стефанъ Ивановъ: Такива съдии не се търпятъ отъ правителството!) — Може да е така. Това говори въ полза на туй, което искамъ да разясня.

Несмѣняемостта, споредъ мене, ако ѣмъ приемемъ такава, каквато ни се прѣдлага надълно, както е, ние днесъ ще ѣмъ направимъ, но утрѣ тия, които ще дойдатъ слѣдъ насъ, нѣма да ѣмъ защитятъ, нѣма да ѣмъ приематъ. Ще ни привлѣжж вниманието, като говорж по чл. 143-й, и върху по-долнитъ членове. Вие ще видите, че ние правимъ несмѣняеми: прѣдсѣдателитъ и членоветъ на Върховния Касаціоненъ Съдъ, прѣдсѣдателитъ и подпрѣдсѣдателитъ на апелативнитъ съдилища и членоветъ на тия съдилища, които сж прослужили 8 години, споредъ измѣнието, което е направила комисията. Но има още едно. Чл. 144-й отъ законопроекта казва, че ставатъ, тъй сжщо, несмѣняеми, прѣдсѣдателитъ, подпрѣдсѣдателитъ и членоветъ на окръжнитъ съдилища, които при дѣйствието на настоящия законъ сж назначени за съдии. Г-да народни прѣдставители! Ето една несправедливостъ, споредъ мене. Вие правите несмѣняеми членоветъ, които случайно, тъй да кажж, се качихж на височината на това положение, а на тия въ окръжнитъ съдилища, между които, съгласете се съ мене, има много, които сж много добри, но не знамъ какъ не сж могли да авансиратъ, не даватъ тия привилегии. (Единъ прѣдставителъ: Има и лоши!) — Може да има и лоши, но има добри, на които не даватъ тия привилегии, защото сж служили половинъ година по-малко, или защото сж се стекли така обстоятелствата, че били опозиционери, не могли да се качятъ по-горѣ, както щете, не могли да се качятъ въ апелативнитъ съдилища, и при всичко, че сж служили по 5, 6 и 8 години, не могатъ да бждатъ несмѣняеми. Несмѣняеми ставатъ само тия, които сж стигнали въ апелативнитъ съдилища. Това справедливо ли е? — Не. Щомъ не е справедливо, ще се съгласите, вървамъ, съ това, което говорж, че ако ние искаме да направимъ законъ, трѣбва да направимъ законъ, който да трае, който да се не отмѣнява утрѣ. Това трѣбва да направимъ.

Азъ съмъ говорилъ, г-да народни прѣдставители, съ членове отъ Касаціонния и апелативния съдъ, и бждете увѣрени, че тѣ не сж отъ тия, които желатъ несмѣняемостта, защото тѣ сж почти несмѣняеми. Кои членове отъ Касаціята въ наше врѣме сж били уволнени? — Има само единъ-двама извадени отъ служба. За туй, именно, тѣхъ не боли толкова и несмѣняемостта тѣ не желатъ много. Споредъ мене, искате ли да направимъ нѣщо, то е въ заплатитъ; това, което боли съдиитъ, то е заплатитъ имъ да се уравниятъ поне съ заплатитъ на другитъ служаци, които стоятъ на равно съ тѣхъ. Единъ примѣръ ще кажж. Имаме Върховенъ Касаціоненъ Съдъ, имаме съдии отъ Касаціята и какво имъ даваме? — Даваме имъ 6.000 и толкова лева годишна заплата. Защо даваме на единъ членъ въ Върховния Касаціоненъ Съдъ по-малка заплата, отъ колкото на единъ чиновникъ въ друго вѣдомство? Да вземемъ, напримеръ, друго вѣдомство; да кажемъ военното. На единъ полковникъ или подполковникъ даваме 9.000 л. Защо на единъ върховенъ съдия не даваме толкова? Ето работа, която трѣбва да оправимъ. Слѣдователно, смѣняеми или несмѣняеми ги направимъ, за тѣхъ е все едно; тѣхъ даже ги е страхъ отъ това, защото може днесъ да ги направимъ не-

смяняеми, а утрѣ ще дойдѣтъ други, ще видѣтъ, че сме направили нѣщо добро и ще го отменѣтъ. (Вѣлко Нейчовъ: Ние ще смалимъ отъ заплатитѣ на полковницѣтъ, за да качимъ на сѣдинѣтъ и да се изравнятъ полковницѣтъ съ сѣдинѣтъ!) Съгласенъ съмъ г-нъ Нейчовъ. — Следователно, моето мнѣние е, ако приемемъ несмѣняемостта, да ъмъ приемемъ като едно нѣщо за въ бѣдѣще. Да не даваме привилегии, които утрѣ ще отменѣмъ, ако не ние — защото ние ще направимъ тоя законъ — то ще дойдѣтъ други, които ще отменѣтъ тия привилегии. Нѣмамъ нищо противъ принципа на несмѣняемостта, но азъ мисля, че трѣбва да направимъ несмѣняеми сѣдинѣтъ отъ сега пататѣкъ, а не да даваме ретроактивна сила на закона.

Данчо В. Пишмановъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ докладчикѣтъ много добръ обясни причинитѣ, по-добръ да кажѣ съображенията, които сѣ ръководили болшинството отъ комисията да приеме отгѣла за несмѣняемостта. Следователно, и азъ, като членъ отъ комисията, да давамъ слѣдъ това други обяснения, считамъ за ненуждно. Но азъ искамъ да отговорѣмъ на г-на Гешова, който каза, че макаръ и да не е противъ несмѣняемостта на сѣдинѣтъ, но казва, че трѣбва да се постави за правило, щото отъ сега за напредъ да се постанови, щото сѣдинѣтъ да бѣдѣтъ несмѣняеми. Азъ не можѣ да се съгласямъ съ г-на Гешова, защото не може да има никакъвъ практически резултатъ отъ това негово исканье. Ето защо. Ако поставимъ сѣдинѣтъ така, както се изрази той въ общи думи, ще излѣзе, че за въ бѣдѣще ще бѣдѣтъ несмѣняеми ония отъ тѣхъ, които отговарятъ на прѣдписанията на закона, именно сѣдинѣтъ, които сѣ назначени, съгласно чл. 97-й отъ този законъ. Сега, ако поставимъ същото правило за Върховния Касаціоненъ Сѣдъ и за апелативнитѣ сѣдилища, пита се: какъ ще можѣтъ тия членове отъ Касаціонния Сѣдъ и апелативнитѣ сѣдилища да станѣтъ несмѣняеми? За да станѣтъ несмѣняеми, излиза, че трѣбва членоветѣ отъ Върховния Касаціоненъ Сѣдъ да станѣтъ по-рано членове на окръженъ сѣдъ, а за да станѣтъ членове на окръженъ сѣдъ, трѣбва да издържатъ държавенъ испитъ, да практикуватъ и слѣдъ това да бѣдѣтъ назначени за такива. Така също и по отношение къмъ членоветѣ на апелативнитѣ сѣдилища. За туй ми се струва, че така, както се изрази г-нъ Гешовъ, да приемемъ несмѣняемостта отъ сега за напредъ, е невъзможно. Отъ друга страна, г-да прѣдставители, ние трѣбва да приемемъ тия членове, членоветѣ на Върховния Касаціоненъ Сѣдъ, прѣдсѣдателитѣ и подпрѣдсѣдателитѣ, или, съ други думи, да приемемъ члена тѣй, както се прѣдлага отъ комисията, защото и по-напредъ, когато се приемаше законѣтъ по принципъ, се обясни, че тия членове дѣйствително сѣ станѣли фактически несмѣняеми. Не разбирамъ, ако сѣ станѣли фактически такива, защо да не ги признаемъ, защо да не ги уформимъ.

Има нѣкои г-да, които много се страхуватъ и сѣ противъ приеманieto на този институтъ, по-защо, кои сѣ причинитѣ, не се казва. Задоволяватъ се само съ туй общо мнѣние, че тоя институтъ билъ ненавръмененъ. Менъ ми се струва, че това, така изразено, не може да ни убѣди, че този институтъ е ненавръмененъ, а напротивъ, ми се чини,

че е доста навръмененъ, защото всички се въодушевляваме отъ желание да видимъ единъ день сѣдинѣ добри, сѣдинѣ самостоятелни и сѣдинѣ съвѣстни. Щомъ е това така, не ще съмнѣние, че трѣбва да се гарантира тѣхната служба чрезъ законъ, а този законъ е за несмѣняемостта.

Но, каза г-нъ Гешовъ: добръ; ние ще направимъ добри сѣдинѣтъ, ако имъ дадемъ добра заплата, ако ги възнаградимъ добръ. Менъ ми се чини, че това ще бѣде оскърбление за единъ сѣдинѣ, ако му се каже, че му се дава добро възнаграждение, за да работи добръ, защото той, като сѣдинѣ, вѣкъга трѣбва да работи съвѣстно; а ако не иска да работи съвѣстно, да остави. А нѣкъ ние, г-да прѣдставители, да ли трѣбва да увеличаваме заплатитѣ на сѣдинѣтъ или трѣбва да имъ даваме нѣкакво възнаграждение, мисля, че това е единъ въпросъ, който не може да бѣде разрѣшенъ тукъ, а трѣбва да бѣде разрѣшенъ на друго мѣсто, а именно тамъ, гдѣто се прѣдвизда тѣхната заплата — въ бюджета. При разискването на бюджета, ако видимъ, че нашето финансово положение ни позволява да увеличимъ заплатитѣ, ние ще ги увеличимъ, а ако видимъ, че не позволява, нѣма да ги увеличимъ. Кое трѣбва да гледаме? Да ли общото добро, или частното добро? За да подобримъ, отъ една страна, положението на сѣдинѣтъ, т. е. да възнаградимъ сѣдинѣтъ, трѣбва ли отъ друга страна да отидемъ да нанесемъ ударъ на нашия държавенъ бюджетъ, което послѣ може да се отрази много злѣ? — Мисля, че не трѣбва. Ето защо, азъ не съмъ съгласенъ съ тоя възгледъ на г-на Гешова, че за да имаме добри сѣдинѣ, трѣбва да ги възнаградимъ. Тѣхното възнаграждение е туй: да ги направимъ несмѣняеми. И увѣренъ съмъ, че съ това сѣдинѣтъ ще останѣтъ по-доволни, и то затова именно, защото нѣма да бѣдѣтъ уволнявани, и да не можѣтъ, слѣдъ година или двѣ, да намѣрѣтъ служба и да ги виждаме да ходѣтъ голи и боси. За сѣдинѣта е по-добръ да бѣде на служба, отъ колкото да го виждаме да ходи, като скитникъ по улицитѣ. Прочее, азъ съмъ на мнѣние да се приеме членѣтъ, както е докладванъ отъ г-на докладчика и както е приетъ отъ комисията.

Георги Добриновичъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Гешовъ направилъ едно прѣдложение, щото сѣдинѣтъ отъ Върховния Касаціоненъ Сѣдъ и сѣдинѣтъ на апелативнитѣ сѣдилища да получатъ бѣдѣща несмѣняемостъ, т. е. да не ставатъ несмѣняеми, щомъ встѣпѣтъ законѣтъ въ сила, но да имъ се прѣдвизда бѣдѣща несмѣняемостъ, както се прѣдвизда за сѣдинѣтъ отъ окръжнитѣ сѣдилища въ чл. 144-й по проекта, който още не е дошълъ за разискване. Г-нъ Гешовъ, обаче, не бѣше тѣй добръ да расправи, като какво трѣбва да се направи съ тѣзи сѣдинѣ, за да се наложи и тѣмъ законѣтъ за несмѣняемостта, да ли трѣбва да се махнатъ отъ тамъ, гдѣто сѣмъ сега; или трѣбва да се турѣтъ на практика, да се практикуватъ на ново, да държатъ испитъ и слѣдъ това да се назначѣтъ и да станѣтъ всички несмѣняеми. Азъ вѣрвамъ, че туй прѣдложение не може да се приеме. Ако тия сѣдинѣ до сега сѣ били добри, ако сѣ били честни, когато сѣ били членове на окръжнитѣ сѣдилища, когато сѣ били мирови сѣдинѣ, когато сѣ били прѣдсѣдатели и подпрѣдсѣдатели на окръжнитѣ

и апелативните съдилища, ако тогава съ били добри, то неужели сега ще има някаква опасност, ако следъ стъпването въ сила на закона имъ се даде несмѣняемостта? Азъ, напротивъ, вѣрвамъ, че тѣ съ доказали вече своята способностъ, своята честностъ. Тѣ съ захванали отъ край своята служба, както захваща единъ подпоручикъ въ армията, и по тоя начинъ съ успѣли да достигнатъ до апелативните съдилища и въ Върховния Касационенъ Съдъ. Следователно, не може да има никакво съмнѣние, че както до днесъ, тъй и за въ бъдеще, тѣ ще бждатъ честни и добри съдии. Ако приемемъ несмѣняемостта, която ще настане веднага следъ обнародването на закона, трѣбва да имъ приемемъ за това, за да бждатъ съдиитѣ усигурени въ своето положение, та да не се намиратъ въ тревожно състояние, че може да бждатъ угрѣ отчислени или прѣмѣстени, и да се прѣдадатъ на научата и да знайтъ, че съ съдии.

Азъ вѣрвамъ, че да съществуватъ, да има правилно правосъдие, съдията трѣбва да бжде сигуренъ въ своето положение, защото тамъ, гдѣто се раздава спокойно правосъдие, то може да бжде истинско. Тѣхната съдийска несмѣняемостъ ни най-малко нѣма да ни плаши. Азъ, както при първото четение на закона, така също и въ комисията, съмъ поддържалъ, па и сега поддържамъ тая несмѣняемостъ. Азъ даже ще отидѣ и по-нататкъ. Когато дойде да се разисква чл. 144-й, азъ ще станъ да говоря, че и за съдиитѣ отъ окръжните съдилища несмѣняемостта не трѣбва да бжде такава, каквато е въ проекта и каквато се прие отъ комисията, съ която азъ не се съгласихъ, а поддържахъ, че би трѣбвало да бжде разширена повече. Ние приехме туй начало за съдиитѣ отъ Върховния Касационенъ Съдъ и за ония отъ апелативните съдилища. Това начало ние трѣбва да приемемъ и за това, защото другитѣ народи съ го испитали и съ го намѣрили за добро, а като го приемемъ и ние, ще имаме още по-добро правосъдие, отъ колкото до днесъ сме го имали.

Азъ смѣтамъ, че опасенията, които се изказахъ тукъ, не трѣбва да се иматъ за никакви важни опасения, и като такива, не трѣбва да имъ се дава никакво значение. Напротивъ, съ приемането на несмѣняемостта, ние ще създадемъ едно начало, че онѣзи, които не получатъ несмѣняемостта, следъ обнародването на закона, като видятъ своитѣ другари въ апелативните съдилища и въ Касационни Съдъ — понеже за съдиитѣ отъ окръжните съдилища се прѣдвизжда бждща несмѣняемостъ — туй начало ще имъ даде едно поощрение да станатъ по-добри съдии и да се образува въ тѣхъ единъ чистъ съдийски характеръ, т. е. характеръ на хора, които ще се ограничаватъ само съ раздаване на правосъдие и нѣма да мислятъ по-нататкъ нищо. Затова, азъ ходатайствувамъ да се приеме членътъ тѣй, както се прие отъ комисията. Навистина, азъ не бѣхъ съгласенъ съ едно нѣщо, а именно да се тури ценъ за съдиитѣ отъ апелативните съдилища, да съ прослужили 8 години, но най-сетнѣ, защото болшинството отъ комисията го прие, азъ се съгласихъ, и затова прѣдлагамъ да се

приеме тѣй, както комисията го прие и както се прочете отъ г-на докладчика.

Иванъ Пецовъ: Г-да народни прѣдставители! Дълги и широки бѣхъ разискванията по тоя законопроектъ, още когато имавме случай да разискваме по него по принципъ. Особено заслужи нашето внимание и прѣдизвика широки всеострани дебати инстинктътъ за несмѣняемостта на съдиитѣ. Както всѣка велика реформа, така и институтътъ за несмѣняемостта на съдиитѣ, прѣдизвика доста колебания и дебати за и противъ. И това настроение, което се съзираше тогава противъ въвеждането на тази реформа, днесъ, следъ като се уясни въпросътъ добръ, следъ като се убѣдихме всички, че тѣ, реформата, е въ полза на правосъдието, исчезна и ние сега можемъ безъ страхъ да ѣ приемемъ, толкова повече, като виждате, че и опозиционниятъ печатъ се произнесе за приемането ѣ, за узаконяването ѣ. Ние искаме да имаме едно добро правосъдие, ние искаме съдии независими и искаме да ги направимъ несмѣняеми. Защо е туй? Имаше ли нѣкои причини, които да ни даватъ да се страхуваме отъ пристрастието на нашитѣ съдии? Имаше ли въ практиката подобни причини, имаше ли такива случаи, които да ни навеждатъ на страхъ, че ако не обезпечимъ нашитѣ съдии, ако не ги направимъ несмѣняеми, независими, нашето правосъдие нѣма да стои на пуждната висота, на която трѣбва да стои? — Да, имало е случаи, и нѣма нужда да ги привеждамъ. Вие знаете, че въ извѣстни политически процеси имало е ангажирани интереси партизански, по които правителството — не днешното, разбира се — е поръчвало на съдиитѣ: такава и такава присѣда искаме, ако ли не, вие нѣма да бждете на това мѣсто. Какви по-вѣски, какви по-добри мотиви отъ тия, които въ едно отъ минжитѣ засѣдания, при разискването на законопроекта, по принципъ, нашиятъ уважаемъ докладчикъ, г-нъ Бобчевъ, приведе, като цитираше Ройе-Коллара и Бен-тама „за“ и „противъ“ несмѣняемостта на съдиитѣ, а именно думитѣ на Коллара, че когато властта иска да назначи единъ съдия, повиква единъ гражданинъ на тая висока служба и му казва: „Г-не, поставимъ те като органъ на закона; бжди нѣмъ като него, бжди безстрастенъ като него. Азъ, като правителство, може да имамъ нѣкой свой особенъ личенъ интересъ, може да имамъ заблуждения и, ако ви поискамъ едно неправо дѣло, откажете ми“. А съдията отговаря: „Добръ; но вие сте силенъ, а азъ съмъ слабъ. Вие ще поискате нѣщо неправо, и въ своето заблуждение вие не ще признаете справедливостта на моитѣ причини, и, като азъ откажъ на вашето искание, ще бждъ съборенъ, ще бждъ уволненъ. Запазете ме, казва съдията, прѣди всичко, отъ себе си, направете ме несмѣняемъ и азъ ще се поставя тамъ, гдѣто вие искате и гдѣто трѣбва да бждатъ поставени съдиитѣ, и тогава азъ ще се съпротивя на вашитѣ незаконни искания“. Истина е, отъ друга страна, че несмѣняемостта е имала и противници, въ лицето на египетския философъ Бен-тама, който е казалъ: „За да имаме добри съдии, тѣ трѣбва да бждатъ смѣняеми, защото само страхътъ за уволнението имъ може да ги прави безпристрастни“. Обаче, г-да прѣдставители, ние тукъ искаме да запазимъ

нашитъ съдии отъ страха за уволнение; защото, когато иматъ тѣ тоя страхъ и когато уволнението може да става отъ правителството произволно, тогава тѣ, съдиитѣ, най-вече ще се поддаватъ, защото и тѣ сж хора, и тѣ иматъ различни нужди, и за да се прѣдпазватъ отъ угрожающе уволнение, ще послушатъ влиятелния, който иска отъ тѣхъ криво рѣшение. Именно за туй, за да избавимъ нашитѣ съдии отъ страха за уволнение, за да обезпечимъ тѣхното положение, трѣбва да ги направимъ несмѣняеми. И струва ми се, че никой отъ васъ нѣма да се страхува сега и да каже открито и твърдо, че в прѣме вече да подобримъ нашето правосъдие по начина, по който то е подобро и въ другитѣ страни, които сж съзнали, че единствениятъ исходъ, за да има страната едно правилно, едно стабилно и редовно правосъдие, което да заслужа довѣрието на всички, е, съдиитѣ да бѣдѣтъ признати за несмѣняеми.

Г-да пародни прѣдставители! Вънъ отъ това, знаете, че споредъ нашата Конституция, съдебната властъ е отдѣлна отъ законодателната, а и опитътъ е доказалъ, че ако съдиитѣ се уволняватъ по каприза на Министра на Правосъдието, нашето правосъдие не може да бѣде безпристрастно, не може да бѣде невлияемо. Има министри, които нѣма да си позволятъ такова нѣщо; но отъ гдѣ да знаемъ до година или до друга на какви обстоятелства ще бѣдемъ изложени, на какви министри ще испаднемъ, толкова повече, че е имало вече случаи, и насъ сж ни застрашили съ подобни работи — злоупотребиение съ правосъдието. Затова, ние трѣбва да поставимъ едно законоположение, което напълно да обезпечи независимостта на съдебната властъ отъ административната. А вънъ отъ това, ние имаме и политически причини да дадемъ знакове, да докажемъ на всички държави, че у насъ, въ България, която до сега е мислена за една ориенталска страна, която е мислена за една варварска страна, кѣдѣто правосъдието съвсѣмъ го нѣма, та затова ни натискатъ съ своитѣ капитулации, има вече редовно, независимо и безпристрастно правосъдие. Не виждаме ли, че сума чужденци търговци фалиратъ тукъ, ограбватъ нашитѣ пари и, когато правосъдието поспѣгне върху тѣхъ, тѣхнитѣ консули се застъпятъ, на основание на тия капитулации, избавятъ ги отъ прѣселѣване, и по тоя начинъ злоупотрѣбляватъ съ нашитѣ интереси? Потрѣбно е, прочее, да докажемъ на добритѣ чужденци, които внасятъ у насъ своитѣ капиталы и иматъ интереси въ България, както и на лопавитѣ, които идѣтъ да ни ограбватъ, че у насъ съществува едно стабилно, едно здраво и безпристрастно правосъдие, което не може да се влияе нито отъ министри, нито отъ партизански страсти, нито отъ депутати, нито отъ каквото и да било, и че оня, който има право, ще получи своето право, а оня, който нѣма право, нѣма и да го получи.

Г-да прѣдставители! Азъ искахъ да отговорѣя на г-на Гешова, който каза, че несмѣняемостта на съдиитѣ трѣбва да се допусне отъ долу на горѣ; да ѣж допуснемъ за окръжнитѣ сѣдилища отъ деня на влизанието въ сила на настоящия законъ и т. н., а не и за апелативнитѣ сѣдилища и за Върховния Касационенъ Сѣдъ. Обаче, позво-

лете на мене да бѣдѣ на противно мнѣние, и увѣренъ съмъ, че и вие ще сподѣлите мой възгледъ, какво несмѣняемостта трѣбва да ѣж въведемъ отъ горѣ на долу, а не наопаки; защото, прѣдставете си, че имате едно съдебно дѣло и че въ това дѣло има нѣкой заинтересуванъ и влиятеленъ човѣкъ, който ще иска да ви помогне прѣдъ сѣда или да ви попрѣчи. Вие вѣрвате, че окръжниятъ сѣдъ, като несмѣняемъ, нѣма да се подладе и ще рѣши дѣлото както изискватъ интереситѣ ви или правото ви, на основание на доказателствата; но ако по-високата инстанция не се състои отъ съдии несмѣняеми, и които може да бѣдѣтъ влияени, вие ще спечелите дѣлото въ първата инстанция, а въ втората ще го изгубите безвъзвратно, защото не остава вече кому да се оплаете, и по тоя начинъ вашето право е злоупотрѣбено и нѣма вече отъ кѣдѣ да получите правосъдие. Ето защо, несмѣняемостта трѣбва да въведемъ отъ горѣ, отъ висшитѣ съдии, и тѣхъ да направимъ най-напрѣдъ независими. Така щото, нѣрвата инстанция, ако и да рѣши дѣлото криво, било по неразбирание, било по пристрастие, или други причини, по-високата инстанция, като учреждение независимо, ще рѣши дѣлото ви добрѣ; и тогавъ вие ще имате спечелено правото си, ако въ сжщностъ го имате, безъ да се боите, или ще го изгубите, безъ да имате кому да се сърдите, че сте го изгубили, ако въ сжщностъ правото не е било на ваша страна. Въ всѣки случай, ще се радвате, че въ вашата страна съществува правосъдие, въ рѣшитѣ на което вашиятъ имотъ, вашиятъ животъ и вашата честъ сж обезпечени. Ето защо, азъ напълно поддържамъ разисквания членъ отъ законопроекта тѣй, както се прочете съ измѣненията на комисията, и моля всички ви, безъ всѣкакъвъ страхъ и колебание и съ готовностъ да го приемете, защото ще бѣде доказателство, че ние съзнаваме важността на правосъдието, че имаме присърдце да направимъ, щото това правосъдие да се раздава редовно, тихо, спокойно и независимо, за честъ и слава на България.

Никола В. Вълкановъ: Г-да прѣдставители! Азъ взехъ думата само да пояснѣ послѣдната алинея на чл. 143-й, който става чл. 142-й. Въ този членъ се казва: (Чете.) „Ставатъ несмѣняеми, отъ деня на обнародванието на настоящия законъ: прѣдсѣдателитѣ и членовѣтъ на Върховния Касационенъ Сѣдъ и прѣдсѣдателитѣ, подпрѣсѣдателитѣ на апелативнитѣ сѣдилища и членовѣтъ на тия сѣдилища, които сж прослужили най-малко 8 години непрѣкъснатъ сѣдийска служба“. Азъ, като членъ отъ комисията, така разбихъ и сега така разбирамъ, че тази сѣдийска служба трѣбва да се разбира при тѣзи сѣдилища, или поне да се допускатъ и тѣзи членове, които сж служили поне при първостепеннитѣ окръжни сѣдилища. Така че, ако се допусне да се приеме тази редакция, Министерътъ на Правосъдието ще бѣде бомбардиранъ отъ всички съдии и ще бѣде поставенъ въ затруднение при назначаването на съдиитѣ. Има мнозина мирови съдии и съдии въ второстепеннитѣ окръжни сѣдилища съ цензъ, които могатъ да отидѣтъ за членове въ апелативнитѣ сѣдилища. Имаме съдии съ юридическо образование, които иматъ повече отъ 8-годишна практика.

Азъ моля да се добави, за да се разбира, че съдийската служба да бъде практикувана въ първостепенни окръжни и въ апелативни съдилища. (А така съ П. Краевъ: Защо това ограничение?) — Защото ще имаме по-добри съдии. Моето мнѣние е тази добавка да стане, и моля г-на докладчица да ѝ редактира.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Когато комисията по правосъдието е приела принципа на несмѣняемостта, да се приложи въ форма на реформи у насъ, въ България, въ нашето правосъдие, тя непременно си е положила този въпросъ: при отсъствие на несмѣняемостъ, т. е. при факта, че съдиитѣ въ Княжество България сж оставени на произвола, на капризитѣ, на кефа, ще кажъ, за да сжтъ по-ясенъ, на единъ министър или по-влиятеленъ човѣкъ въ Княжеството, да ли имаме ние и да ли може у насъ да съществува чувство или по-добър идеал, че имаме едно добро правосъдие? И тя си е дала отговоръ, че нѣмаме добро правосъдие при такива условия за съдиитѣ. И тя си е положила втори въпросъ, като послѣдница на първия: ако приложимъ несмѣняемостта, да ли ще имаме по-добро правосъдие? И то се знае, че нейниятъ отговоръ е билъ утвърдителенъ. Този същиятъ въпросъ, той двоенъ въпросъ, ние всички сме си задали, когато разискваме този проектъ по принципъ, и въ тази минута си го задаваме, прѣди да дойдемъ до заключението на комисията. Сега, помъ прие-маме, че несмѣняемостта на съдиитѣ ще бъде условие за тѣхъ да сж по-независими — да сж съвършено независими не можемъ да рѣчемъ, защото и тѣ сж човѣци, и тѣ иматъ свои нужди и свои възгледи на нѣщата, и тѣ иматъ толкова други свойства, които ги каратъ да не сж съвършено независими, защото никой човѣкъ не може да бъде въ този свѣтъ съвършено независимъ, по относително независимъ — то азъ бихъ цѣля, комисията, щомъ е признала нуждата на несмѣняемостта на нашитѣ съдии, непременно да обгърне цѣлата сфера на съдиитѣ и да не прави разлика и изключение.

Почтениятъ Министър на Правосъдието, г-нъ Згуревъ, както и ние всички се въодушевяваме отъ твърдѣ искреното желание, да извършимъ една голѣма реформа въ полза на едно добро правосъдие въ България. Щомъ е така, ние трѣбва тази несмѣняемостъ, тази гаранция противъ лошото правосъдие да ѝ дадемъ цѣла, да не ѝ прѣпѣждаме. И азъ щѣхъ да ржкопѣжжъ на единъ чл. 143-й, който трѣбва да стане чл. 142-й, въ тѣзи термини: „Съставътъ несмѣняемъ, отъ днесъ на обнародванетоъ настоящия законъ, всички съдии въ Княжество България“. Такъвъ членъ приемамъ. Г. г. Иванъ Гешовъ и Иванъ Педовъ казахъ същото нѣщо. Но тукъ кой причина воюва, кой мотивъ воюва, щото непременно само членоветѣ и прѣдсѣдателитѣ на апелативнитѣ съдилища, а така също и членоветѣ и прѣдсѣдателитѣ на Касационния Сѣдъ, да бждатъ несмѣняеми? Ако искаме да съдимъ по-здраво върху нѣщата, трѣбва да констатираме, че дѣйствиелно правосъдието се раздава не отъ апелативнитѣ съдилища, не отъ Върховния Касационенъ Сѣдъ, а отъ мировитѣ съдии и отъ окръжнитѣ съдилища. Тамъ се раздава правосъдието, тамъ се

констатира фактитѣ, тамъ се прѣцѣняватъ фактитѣ, и тѣ отиватъ по апелативенъ редъ прѣдъ апелацията, която въ много редки случаи ще измѣни или ще видоизмѣни нѣкой отъ тѣзи факти съществени. Много рядко ще ги измѣни и въ всѣки случай, не ще много да измѣни прѣцѣненитѣ на тѣзи факти, освѣнъ съ малки изключения. Като е така, г-да, ние трѣбва да смятаме, трѣбва да искаме това, че съ настоящия законопроектъ за благоустройството на съдилищата се стремимъ да отбиемъ, ако не всички, то поне половината, поне голѣмата частъ отъ българскитѣ граждани, които иматъ работа въ съдилищата, да ги отбиемъ да прибѣгватъ въ една по-горна инстанция, да отиватъ въ Касацията. Щомъ е така, нека тѣзи гаранции, които искаме за членоветѣ и прѣдсѣдателитѣ на апелативнитѣ съдилища, да ги искаме и за мировитѣ съдии и за членоветѣ и прѣдсѣдателитѣ на окръжнитѣ съдилища.

Г-да! Единъ касационенъ сѣдъ се намѣрва прѣдъ принципитѣ, прѣдъ ясното говорение на единъ членъ на закона, и да иска дори да върши неправди по надѣгане, не мислжъ, че имаме членове на Върховния Сѣдъ у насъ, както и членове на апелативнитѣ и окръжнитѣ съдилища, както и мирови съдии, не мислжъ, казвамъ, че имаме въ тази минута такива, които да се поддаватъ на какви и да е давления, да сжджтъ криво. Но, г-да, не е все едно да се намирашъ прѣдъ повелителността на единъ членъ на закона, който има буква, духъ и принципъ, облѣченъ въ една форма повече или по-малко ясна и да искашъ да искривишъ. И още по-малко ще искриви единъ касационенъ сѣдъ, на когото работата е да тълкува закона. Ако единъ другъ сѣдия не разбира закона, и не е билъ длъженъ да го разбира, колкото единъ членъ отъ Касационния Сѣдъ, той по-малко ще се искушава отъ желание да прѣтълкува злѣ единъ членъ отъ закона, когато този членъ не може да се тълкува отъ всѣки, който разбира, който има разума на закона иначе, освѣнъ съ явно искривяване; но веднажъ, дваждъ направено, ще блѣне прѣдъ всички и ще се осжди. Но, г-да, много е лесно на единъ мирови сѣдия или окръженъ сѣдъ, да искриви фактитѣ, злѣ да изслѣдва дѣлото, пороко да распита странитѣ, хитро да се испитатъ, злѣ да се заблѣжжтъ фактитѣ въ протокола и злѣ да се прѣцѣнжтъ, и отидете послѣ да си биете главата прѣдъ апелативния и Касационния Сѣдъ. За странитѣ много е тежко да исправжтъ, да установжтъ фактитѣ, ако тѣзи факти сж злѣ изведени прѣдъ единъ сѣдъ отъ първа инстанция, билъ той мирови сѣдия или окръженъ сѣдъ. Много тежко е да установи човѣкъ тѣзи факти прѣдъ единъ апелативенъ сѣдъ и да установи качествоването на тѣзи факти прѣдъ единъ касационенъ сѣдъ. Така щото, важността на правосъдието е именно въ първата инстанция повече, отъ колкото въ по-горнитѣ инстанции.

Г-да! Като говоримъ за съдилищата, ние говоримъ за интереси, то се знае, за интереси на частни лица, за интереси на корпорации, на юридически личности, но не можемъ да кажемъ кой интереси сж голѣми, кои малки. За всѣкитѣ неговитѣ интереси сж голѣми, драгоцѣнни, и всѣки има пужда да

бждът защитени неговите интереси въ каквато малка мърка и да се проявяват, било въ материално, било въ морално отношение.

Г-да! Съ приемането на чл. 143-й, както е представенъ, ние щемъ да внесемъ въ нашето законодателство по несмъртността духа на пристрастието, духа на едностранчивостта. Нема всички не знаемъ какъ се е павербувалъ персональтъ на нашето правосъдие, на службитъ на нашето правосъдие, както и персональтъ на всички други клонове на общото управление? Ами немъ като се е паднало на дѣлото, че министрътъ му е роднина, или съученикъ, та го е турилъ на по-високо мѣсто, нема това е причина да кажемъ, че той е по-ученъ, та да го оставимъ тамъ на служба, че пѣма другъ като него, и въ единъ съгледенъ случай, да се повиши, да мине по-нагоръ? Случаитъ е докаралъ, г-да, на всички съдилища на нашитъ съдилища, чловѣцитъ, които днесъ ги занимаватъ; случаятъ е докаралъ въ своето врѣме всичкия този персоналъ, който днесъ занимава службитъ, и не трѣбва да се отдава това на достойнство, на рѣшително достойнство, и че той е избралъ най-достойнитъ, та ги е поставилъ за съдии и управители.

Г-да! Ние не щемъ да сме направили нищо, а едно сакато творение. Ще стане споредъ поговорката, че планината се е замъчила и родила една мишка, ако отидемъ да гласуваме, както е представенъ било чл. 143-й, било чл. 144-й. Нека отидемъ по-надалечъ, нека гледаме по-далечъ, и всѣкога когато вършимъ една реформа, да имъ вършимъ съ широки гърди, а не съ тѣсногърдие. Нема не констатираме ката день мирови съдии, които заслужаватъ да бждатъ нарѣчени ангели по духа на безпристрастието, по жадността имъ да бждатъ справедливи и точни въ изпълнението на своитъ длжности? Нема не виждаме така сжщо членове на окръжни съдилища, които, въпрѣки отсъствието у тѣхъ на прочо юридическо образование — което само по себе отъ училището добито, е едно упѣтване за чловѣка да се възвиси въ правнитъ науки — да си вършатъ работата? Нема да съди човѣкъ 15—20 години на единъ столъ, да му се е дало право да раздава правосъдие, нема това не е училище, нема не съставлява елементъ на знание?

Г-да! Нека признаемъ, че съ реформата, по която въ минутата дебатираме, ние ще сме направили едно зло по край голѣмото добро, което мѣримъ да направимъ. По това зло, въ сравнение голѣмото добро, което ще направимъ, нека го прѣнебрѣгнемъ, защото съ течение на врѣмето, съ възвисяване, съ очистиане и промѣнение на нашитъ обществени правъ, въ всѣко отношение, ние ще добиемъ и чловѣци; т. е. тия сжщитъ съдии, които ние сега може да мислите, че като пѣматъ юридически познания, които се искватъ сега и за папрѣдъ, могатъ да не подобрѣтъ своитъ отношения, като съдии, може би, въ пѣкои отношения да не сж съвършени, но по отношение на труда и условията, могатъ да бждатъ справедливи, въ смисълъ да бждатъ добри съдии, и това условие ще компенсира

отсъствието на знание пѣкои принципи, които за пѣкои отъ тѣхъ сж, може би, тѣмни да могатъ да ги разбиратъ.

Г-да! Това е аксиома — нека имъ кажж — че и розата, колкото и да е привлѣкателна и съ благоуханна миризма, има и трънѣ, има и лоши страни. И ние, чловѣцитъ, мислимъ да сме съвършени, но не сме съвършени. Така щото, ако искаме да направимъ несмъртими съднитъ, като съ това мислимъ да добиемъ добри съдии, да ги направимъ съвършени, съ това не ще да добиемъ удовлетворителенъ резултатъ; но ще добиемъ добъръ резултатъ, само като гласуваме за всички несмъртими, като призоваваме, че както въ персонала на мировитъ съдии, на окръжнитъ съдилища, така въ този на апелативнитъ съдилища и Върховния Касацоненъ Съдъ, има и добри и лоши съдии. Щомъ е таково положението, не остава, освѣтъ съ ржкопѣтскане да приежемъ тази голѣма реформа, и то, не че ще можемъ изведнажъ да облагодѣтелствуваме българското правосъдие, но поне ще сме турили начало на усъвършенствуванъ редъ за раздаване правосъдие въ младата българска държава.

Азъ, г-да, не имъ да вдигамъ ржка за едно осакатено законоположение, каквото е туку поставено, а вървамъ и вие всички; но, напротивъ, ще вдигамъ и дѣтъ ржцъ, ако може, за несмъртими за всичкия персоналъ на правосъдието. И като казвамъ персоналъ, азъ разбирамъ персонала на съднитъ исклучително. Безъ това, мислете, че ние не щемъ да сме направили нищо; ние ще да сме направили само една осакатена работа.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Г-нъ Вълкановъ пита: какъ трѣбва да се разбира „осемъ-годишна непрѣкъсната съдийска служба“. Длъжежъ съмъ да обаджъ, че комисията е разбирала изобщо каквато и да била съдийска служба, а не съдийска служба само при апелативнитъ съдилища. Обаче, ако г-нъ Вълкановъ, или кой да билъ другъ, поддържа прѣдложението и внесе измѣнение, щото да се счита осемъ-годишна непрѣкъсната служба само при апелативнитъ съдилища, комисията, поне азъ, като докладчикъ, заявявамъ, че пѣмамъ нищо противъ подобно прѣдложение.

Вѣлко Нейчовъ: Азъ правж прѣдложение: чл. чл. 143 и 144-й да се слѣжтъ въ единъ и да се гласува, като се каже: „Ставатъ несмъртими, отъ деня на обнародванието на настоящия законъ, всички съдии въ Княжество България“.

Иванъ М. Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Известно ви е, че сто ставатъ вече 20 години, отъ какъ нашата България прѣминава единъ политически животъ. Вие знаете, г-да прѣдставители, че сме съвършеници на цѣлия този периодъ, на всички политически истории въ България. Г-нъ Министертъ на Правосъдието, ржководимъ отъ този хубавъ принципъ, е внесълъ този законопроектъ, съ цѣлъ ужъ да се ограда, да се обезпечи положението на съднитъ въ страната. Не сж откопѣши врѣмената, г-да прѣдставители, когато ние знаете, че правосъдието се раздаваше съ картички. Не сж откопѣши врѣмената, г-да прѣдставители, когато ние знаете, че телеграфически се командироважъ отъ министра съдии, само и само да произнесжъ вердиктъ за тия политически противници, които прави-

телството или режимът мразеше. Ръководимъ отъ този принципъ, г-нъ Министрътъ на Правосъдието е намислилъ, че съ този законъ ще огради, ще тури съднитъ на опасна висота, на която тѣ трѣбва да стоятъ.

Г-да народни прѣдставители! Азъ казвамъ, че не е законътъ, който огражда правата на съднитъ. Законитъ сж хубави, но дайте хубаво общество, дайте честно общество. Тамъ е гаранцията. Ако едно врѣме ние се опасвахме, че разни дребеевци или разни влиятелни личности отивахъ да заплашватъ съднитъ, че не сж се произнесли въ тѣхна полза или же да искатъ да се произнесатъ, както тѣ искатъ, съ този законъ да туримъ съднитъ на висотата на положението си, азъ мислѣхъ, че се лѣжемъ. Ако вие допускате, че всички съдии сж били политическа жертва въ ржцѣтъ на разни дребеевци, да ги заплашватъ, то недѣйте мисли, че този законъ ги гарантира отъ лошитъ хора. Не мислите ли, че слѣдъ васъ може да се явѣтъ скпцитъ дребеевци, които пакъ ще диктуватъ на съдния, макаръ че той е несмѣняемъ, и ще му кажатъ: този процесъ тава искаме да го рѣшимъ, въ противенъ случай ще внесемъ прѣдложение и ще суспендираме закона. Ето гдѣ е послѣдствието. Но за честния съдия и 100 хиляди картички, и толкова заплашвания, нищо не струватъ за него. Защото при кариерата на съдния, когато той нѣма да бѣде жертва, мъченикъ на правдата. . . . (Шумъ. — Не се чува.) Значи, когато азъ носѣхъ скжното име магистратъ и получѣхъ отъ нѣкого картичка да рѣшѣ известно дѣло, както той иска, азъ ще кажѣ: отричамъ, не искамъ никакви картички, и тогазъ ще рѣшѣ дѣлото, както ми диктува съвѣстѣта, и съ туй ще докажѣ, че съмъ господаръ на положението си, но ще бѣджъ испъденъ отъ служба, ще бѣджъ мъченикъ на правдата. Ето гдѣ сж послѣдствията. Като правимъ законъ да обезпечимъ положението на съднитъ, ние мислимъ, че тия лоши хора, ако дойдѣтъ единъ день, нѣма да се подиграватъ съ правосъдието, както бѣше едно врѣме. (Вѣлко Нейчовъ: Отъ сега нататѣкъ само добри хора ще дохождатъ да управляватъ България!) — Дай Боже! Но въ всѣки случай, азъ мислѣхъ, г-да прѣдставители, че ние сме длѣжни да внесемъ такъвъ единъ законъ, съ който да обезпечимъ положението на съднитъ и да ги поставимъ на висотата на положението имъ, та ако дойдѣтъ единъ день такива хора, нека види обществото, нека види массата, че ние сме се старали да отиваме въ пѣтя на прогреса, въ пѣтя на цивилизацията, и да направимъ всичко за доброто на страната. Въ всѣки случай, все е една голѣма гаранция този законъ. Все до нѣгдѣ, за да посѣгне единъ министръ съ едно прѣдложение въ Народното Собрание, това ще бѣде единъ голѣмъ скокъ. Все азъ нампрамъ една гаранция, че ще бѣджъ обезпечени съднитъ на своето положение. Все не прилича, когато нѣма законъ за несмѣняемостѣта; защото, ако има законъ за несмѣняемостѣта, ще има само единъ министръ, който много малко ще може да располага съ влиянието си надъ съднитъ, а ако нѣма такъвъ законъ, всѣки отъ насъ тукъ има известно право да располага, да претендира за прѣвѣстванieto на нѣкой съдия, да бѣде жертва на политическитъ страсти. Въ такъвъ случай, азъ съмъ за чл. 143-й и моля

да се приеме. Никаква опасностъ нѣма отъ неговото приемане.

Георги Н. Юрковъ: Г-да народни прѣдставители! Този въпросъ—въпросътъ за несмѣняемостѣта на съднитъ—отъ дълго врѣме вълнува народното прѣдставителство, както и общественото мнѣние въ България. Трѣбва да се обяснятъ нѣкои въпроси, които се повдигнахъ при разискването на този законъ. Каза ви се, че несмѣняемостѣта на съднитъ е единъ принципъ, който е контрoверсиранъ въ науката. Туй твърдение, споредъ моето разбиране, не е вѣрно; защото, ако вземемъ да погледнемъ на положителното право, на законитъ, които сж гласувани въ разни земи, ние ще дойдемъ до противно заключение, именно, ще видимъ, че принципътъ не е контрoверсиранъ, а е рѣшенъ окончателно въ положителна смисълъ. Ще ми позволите, г-да прѣдставители, да ви цитирамъ нѣкои страни, гдѣто е прокаранъ този принципъ. Въ Англия е прокаранъ още въ свѣршѣка на минѣлото столѣтие; въ Швеция — въ 1869 год.; въ Нидерландия — въ 1814 год.; въ Бавария — въ 1818 год.; въ Вюртембергъ — въ 1819 год.; въ Бразилия — въ 1824 год.; въ Португалия — въ 1826 год.; въ Белгия — въ 1831 год.; въ Русия — въ 1864 год.; въ Австрия — 1867 год.; въ Италия и въ Ромѣния — прѣзъ послѣднитъ години. Въ Франция този принципъ е билъ приетъ прѣзъ врѣмето на втората република. Още въ първата република е билъ приетъ, сетѣ се е измѣнилъ, и пакъ е билъ приетъ прѣзъ 1849 год. и отъ тогава насамъ още продължава да съществува въ тѣхнитъ закони. Така щото, г-да прѣдставители, туй твърдение, че принципътъ за несмѣняемостѣта на съднитъ билъ още контрoверсиранъ, не е вѣрно. Може да има учения, които да говорѣтъ противното, но тия учения не сж могли да убѣдѣтъ народитъ, гдѣто сж били проповѣдвани. Ще рѣче, тѣ сж учения ялови, а пъкъ съ ялови учения не трѣбва да излизаме на нашата трибуна.

Второ, каза ви се, г-да прѣдставители, че принципътъ за несмѣняемостѣта на съднитъ е принципъ монархически. И това не е вѣрно; този принципъ е толкова монархически, колкото е и републикански, както и принципътъ за дѣленieto на властитъ. Не е вѣрно за туй, защото републикански страни, като Швейцария и Америка, го иматъ като принципъ конституционенъ, приетъ въ самитъ имъ конституции. Федералнитъ съдии въ Швейцария сж несмѣняеми. Също и федералнитъ съдии въ Америка не сж смѣняеми. А кантоналнитъ съдии въ Швейцария сж по изборъ, и до когато трае мандатътъ имъ, тѣ сж тоже несмѣняеми. Наопаки, когато сж дохождали тирани подиръ републикитъ, сж отмѣнявали принципа на несмѣняемостѣта, или сж го ограничавали.

Щомъ като това е тѣй, г-да народни прѣдставители, пита се: гдѣ е основата на несмѣняемостѣта на съднитъ, която се е наложила въ другитъ законодателства? Тази основа трѣбва да сж търсимъ въ оня голѣмъ принципъ, проведенъ въ Конституцията, за раздѣлението на властитъ. Този благотворенъ принципъ е проведенъ въ чл. 13-й на нашата Конституция. За провежданieto на този принципъ, за раздѣлението на властитъ, се приема най-първо страхътъ, че човѣкъ, по своята натура, е расположенъ за владичество,

а най-повече за злоупотребление съ туй владичество. Прѣдъ видъ на туй, законодателствата сж се стремили да дѣлжтъ и да подраздѣлятъ властитѣ, защото въ туй сж търсили уравновѣсяването на властитѣ, които сж прѣдадени на разни държатели, да сж единъ и другъ завистливи, и тѣй поставени, да не може да се дойде до тирания, до заграбване на всичкитѣ власти отъ едни ржцѣ. Ако изпълнителната власть имаше въ ржцѣтъ си и сждебната, тогазъ защо да не повѣрваме, че като располага съ сжднитѣ, не ще да располага и съ тѣхнитѣ рѣшения? Отъ този страхъ като сж се ржководили, Учредителното Собрание е приело раздѣлението на властитѣ въ нашата Конституция. Независимостта на сжднитѣ е едно естествено послѣдствие на този принципъ. И дѣйствително, г-да народни прѣдставители, какво ще излѣзе, какво послѣдствие ще има отъ гражданскитѣ и политически свободи, гарантирани отъ Конституцията, когато нѣма едно самостоятелно, едно независимо тѣло, което да бди за тѣхното запазване? Ако туй нѣщо не се прѣдвиди, ако тази независимост не се обезпечи за сжднитѣ, ние рискуваме да испадимъ тѣзи свободи, прѣдвидени въ Конституцията. Съ несмѣняемостта на сжднитѣ, ние не трѣбва да гледаме, че на сжднитѣ се дава една привилегия, но че съ туй се дава една гаранция на сждящитѣ се, и ако ние поставиме сжднитѣ въ това завидно положение, то не е за да ги обезпечимъ, но да ги насърдимъ, да имъ дадемъ възможностъ, при приспособлението на законитѣ, да не се вдаватъ на давления, отъ кждѣто и да иджтъ тѣ.

Независимо отъ тѣзи причини по принципа, има и други причини, г-да народни прѣдставители, които ни каратъ да се съгласимъ и приемемъ статията отъ законопроекта, която ни занимава; то е въпросътъ на капитуляциитѣ, които мжчно ще се вдигнатъ безъ несмѣливи сждии. Има много чужденци, при това, които казватъ: „Какъ ще донесемъ ние капиталитѣ си у васъ, когато вие нѣмате независими сждии и когато имаме конфликтъ съ правителството или общини, или частни влиятелни лица, вие имате давление надъ тѣхъ? Нѣмаме достатѣчна гаранция, че правилно ще се разрѣши спорътъ, койго би се повдигналъ между васъ и насъ“. Туй оплакване, трѣбва да признаемъ, че до известна степенъ може да е оправдателно и чувствително поврѣжда нашия кредитъ.

Освѣнъ туй, г-да народни прѣдставители, прибавете и този мотивъ, че тази несмѣняемостъ до известна степенъ сме приели и за другитѣ чиновници въ Княжеството. Ние сме ъ приели за военнитѣ. Единъ воененъ, назначенъ полковникъ, никой не е помислялъ, че може да стане подполковникъ, или да му се отнеме чинътъ отъ пачалството му безъ сждъ. Какво е това? Това не е ли една несмѣняемостъ? (Христо Гендовичъ: И редови може да стане, като направи нѣкое прѣстѣпление!)

Но независимо отъ тѣзи причини, г-да народни прѣдставители, има и още двѣ политически причини. Едната е тази, че вѣчки партии, безъ исклучение, у насъ сж ангажирани съ този въпросъ. Може би, неправилно, но има едно раздражение на общественото мнѣние и това раздражение

трѣбва да се удовлетвори. Ако видимъ, че сме направили грѣшка, че сжднитѣ не отговарятъ на високото положение, което имъ се създава съ този законъ, ние не правимъ нѣкой основенъ законъ, конституция, а правимъ единъ обикновенъ, който може да го отмени една друга камара слѣдъ насъ. Но казвамъ, че това удовлетворение на обществото трѣбва да го дадемъ. Втората политическа причина, г-да народни прѣдставители, е тази: ние нѣмаме въ нашата Конституция тѣй паричнитѣ укротяющи тѣла, каквито ги има въ другитѣ конституции, нѣмаме сенатъ, държавенъ съветъ и т. п. При единъ ненормаленъ врѣмена кадъ може да намѣри българскитѣ граждани опора отъ насилията, отъ произволитѣ, издипане на общественото мнѣние, ако не въ едно независимо тѣло, каквото е Касаціонниятъ Сждъ? Вие знаете, че касаціонниятъ сждъ въ Франция много пкти е спасявалъ тази страна; нѣкъ и сега, въ този моментъ, по дѣлото на Драйфуса, мислж, че ще ъ спаси. Явяватъ се политически въпроси, въ които правителството е ангажирано, честта на партията е ангажирана; ако сждебното тѣло е независимо, то може въ много случаи да удовлетвори общественото мнѣние, да сигне упоенитѣ отъ власть и съ туй да се прѣдупрѣджджтъ много злини.

Тия сж, г-да народни прѣдставители, причинитѣ, които ме каратъ да се съглася и приемж по принципъ несмѣняемостта. Та, питя се сега: да ли България е готова да проведе този принципъ? Като даваме известни права, и голѣми права на нашитѣ сждии, да ли сж тѣ способни, да ли сж тѣ заявили да приемжтъ този товаръ? Въпросътъ е много мжченъ и не може да се отговори изведнажъ. Но ми се струва, че при едно добро желание на правителството, което и да би било то, да си избере между правнитѣ изъ България хора за Касаціонни Сждъ и апелативнитѣ сждилища, ще може да ги намѣри. Може да не е едно съвършенство, но сравнително съ чиновницитѣ, които имаме по другитѣ отрасли на нашето управление, ми се струва, едно релативно добро може да стане. Но за туй трѣбва се едно добро желание. Независимо отъ туй, ние трѣбва да прѣдвидимъ за тази добра уредба и една по-голѣма заплата. Ние може да имаме 50 души, споредъ моята приблизителна смѣтка, които да бжджтъ несмѣливи, ако увеличимъ срѣдно по 2.000 л. заплатитѣ имъ, ние може да достигнемъ да направимъ едно увеличение въ бюджета отъ 100.000 л. Туй за важноста на този институтъ не е голѣма жертва; то може да се направи, защото ужъ наше правосѣдие е безплатно, пѣкъ, ако се направи смѣтка, ще се види, че окръжнитѣ сждилища, напирмѣръ, отъ сждебнитѣ мѣта, берии, гербови марки и т. н. на края на мѣсеца, слѣдъ като заплатжтъ на чиновницитѣ, внесжтъ нѣщо и на държавата. Прѣдъ видъ на туй, мислж, че може да стане едно увеличение на заплатитѣ и тогазъ именно ние ще имаме по-способни и по-добри сждии. Ако сега тѣ не стигатъ, може г-нъ министрътъ да прибѣгне къмъ помощта на адвокатитѣ; има доста добри адвокати и, ако имаме една несмѣняемостъ, едно положение по-обезпечено, мислиа би приели. Тѣй поставена работата, ми се струва, г-да народни прѣдставители, че ще се даде възможностъ на Мини-

стерството на Правосъдието да избере единъ по-добъръ съдебенъ персоналъ.

Възрази се, че ние правимъ едни хора несмѣняеми и тѣ, като придобихъ веднажъ туй право, ще забравятъ своитѣ обязанности, защото сж подъ защитата на единъ законъ. Това нѣщо не е вѣрно, защото въ самия законъ, чл. 166-й, се прѣдвиздагъ сума прѣдписания, които, изпълнени, ще отстранятъ този страхъ. Несмѣняемостта не е инвентура до животъ; има дисциплинарка за тия, които не вършатъ добръ работата си, за тия, които сж небръжливи, за тия, които сж неспособни, за тия, които се владѣятъ неблагопристойно въ обществото и т. н. Тия нѣща даватъ поводъ за единъ дисциплинаренъ съдъ, и това високо съдийско тѣло, което прави върховната комисия за разглеждане тия дѣла, трѣбва да се надѣваме, че ще бди за запазване престижа на съдебната властъ, за своята честь и достойнство.

Г-да народни прѣдставители! Като даваме тия голѣми права на нашитѣ магистрати, нека върваме, че у тѣхъ чувството на дълга и любовта къмъ общото благо ще ги заставятъ повече да милѣятъ за повдигането на правосъдието и ще отговорятъ съ туй на високата задача, която имъ възлагае. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Риза Ибрахимовъ: Само двѣ думи ще кажа. Г-да народни прѣдставители! Азъ нѣма да говоря повече, защото не съмъ ораторъ, като г-да прѣдговорившиятъ, и не съмъ въ състояние да говоря дълго и широко. Ще кажа само нѣколко думи за забѣлжката на г-на Вълканова. Тѣй не прави никакво прѣдложение, а иска разяснения, какъ трѣбва да се тълкува послѣдната алинея на този членъ. Г-нъ докладчикътъ, види се, злѣ разбира, че ужъ г-нъ Вълкановъ прави прѣдложение и се съгласи да се приематъ думитъ: „при апелативнитѣ сѣдилища“. Но, г-да народни прѣдставители, както виждате, у насъ съдийска служба е обща дума. Съдийска служба се счита и въ мировото сѣдилище и въ окръжния и въ апелативния съдъ. Ако бѣше цѣлѣта да се считатъ само ония години, които е изслужилъ единъ съдия въ апелативно сѣдилище, тогавъ трѣбваше да се редактира членътъ, като се прибавѣхъ въ края думитъ „при апелативнитѣ сѣдилища“, а щомъ не сж прибавени и съ общи думи е казано, тогавъ трѣбва да се разбира, че всичката съдийска служба се счита. Азъ не приемамъ да се прибавятъ думитъ „при апелативнитѣ сѣдилища“, защото единъ съдия, който е служилъ 10—15 години въ окръженъ съдъ, когато слѣдъ това го прѣвѣстятъ въ апелативния съдъ, трѣбва да чака още 8 години и тогава да стане несмѣняемъ. Това е несправедливо, г-да народни прѣдставители. Слѣдователно, азъ ще направѣ една забѣлжка въ края на чл. 142-й, както е редактиранъ отъ комисията, да се прибавятъ думитъ „при окръжнитѣ и апелативнитѣ сѣдилища“, може да се изключатъ мировитѣ съдии.

Ще кажа нѣколко думи, г-да, върху несмѣняемостта. Нѣма да отидъ да ви разправамъ на дълго и широко, че въ Франция така ставало, въ Англия така ставало и т. н. Ще ви кажа само, че въ бившата Источна Румелия една комисия отъ прѣдставителитѣ на европейскитѣ сили изработи Органически уставъ, въ който бѣше казано, че съдитѣ,

слѣдъ 5—6-годишна служба, ставатъ несмѣняеми, безъ да се правѣше пѣкаква разлика, нито за съдитѣ отъ окръжнитѣ, нито за съдитѣ отъ апелативнитѣ сѣдилища. Прѣдставителитѣ на шестѣтъ сили отъ практика сж видѣли, че е необходимо съдитѣ да бѣдѣтъ несмѣняеми, за туй така бѣхъ постановили въ Органически уставъ. Освѣнъ това, у насъ отъ 20 години насамъ практиката доказва, че когато стане несмѣняемостта не само на съдитѣ, но и на другитѣ чиновници, тогава ще имаме добро управление. Нѣма да кажа имена, че въ единъ окръженъ съдъ единъ адвокатъ, който защитава едно дѣло, като отидѣтъ съдитѣ въ съвѣщателната стая и той отива и редактира какъ трѣбва да стане рѣшението на дѣлото. (Гласове: Вѣрно!) Трѣбва всички съдии въ окръжнитѣ и апелативнитѣ сѣдилища, както прѣдлага г-нъ Нейчовъ, да бѣдѣтъ несмѣняеми. За другитѣ учреждения, за другитѣ министерства да бѣдѣтъ чиновницитѣ несмѣняеми не може да се приеме и нѣма да се направи това. Азъ съмъ на мнѣние, въ края на чл. 142-й, както е редактиранъ отъ комисията, да се прибавятъ думитъ: „при окръжнитѣ и апелативнитѣ сѣдилища“. Прѣдлагамъ въпроса за искерпанъ. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Христо Гендовичъ: (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ! — Шумъ.) Искамъ да ми се даде думата по редъ, г-не прѣдсѣдателю!

Прѣдсѣдателъ: Прѣди Васъ ще говори г-нъ Министерътъ на Правосъдието. Сега сѣднете на мѣстото си, че послѣ.

Министръ Георги Згуревъ: Г-да народни прѣдставители! По въпроса за несмѣняемостта на съдитѣ, азъ имамъ честта да говоря, когато законопроектътъ се прие по принципъ. Тогава азъ изложихъ всичкитѣ основания, всичката сѣдностъ, въ какво именно се състои тоя институтъ. Говорихъ тогава и за резултатитѣ, които се очакватъ въ България отъ тоя институтъ и затова нѣма сега да се спирамъ да повтарямъ едни и сѣщи мотиви, защото нѣкой отъ почтенитѣ оратори днесъ, както г-нъ Юруковъ напр., чисто научно и съ цитати отъ голѣми автори, твърдѣ умѣстно обясни, какво е значението на тоя институтъ. Прѣди всичко, г-да прѣдставители, ще се ограничѣ само въ едно нѣщо, че ние не трѣбва да се бъркаме и да мислимъ, че тая несмѣняемостъ ѣ даваме въ интересъ на съдитѣ лично и че имъ създаваме, както нѣкой казахъ, привилегии. Това не е истина, г-да прѣдставители. Ние създаваме тая привилегия за българското правосъдие, създаваме ѣ за лицата, за българскитѣ граждани, които, като отидѣтъ да се съдѣтъ, да иматъ една вѣра, поне да иматъ едно убѣждение, че тия, които ще рѣшаватъ въпроситѣ за тѣхнитѣ права, сж хора, прѣди всичко, самостоятелни, които не зависѣтъ отъ никого. Ние, г-да прѣдставители, съ приеманieto на тоя законъ, ще направимъ и друго нѣщо: ще опровергнемъ всичкитѣ обвинения, които нѣкога сте чели въ вѣстникитѣ, че сме си служили съ съдитѣ, съ правосъдието, за политически цѣли. Това не е истина, г-да прѣдставители, защото, ако искаме да си служимъ съ тѣхъ, ние нѣмаше да внесемъ тоя законъ. За политически цѣли сж си служили съ правосъдието тѣзи, които днесъ напa-

да въведат сѣдмицѣ, които и днесъ тракатъ жбѣ противъ сѣдмицѣ, като имъ казватъ, да мислятъ, когато тѣ дойдѣтъ на властъ. Влияли сѣ надъ тѣхъ тѣзи, които и днесъ още заплашватъ сѣдмицѣ и които не се стѣняватъ да казватъ какво ще правятъ съ тѣхъ, когато нѣкога дойдѣтъ на властъ. Искатъ да кажа, г-да прѣдставители, че напѣтитъ намѣрения сѣ чисти, че ние се ръководимъ отъ побуждения високи и въ интересъ на България, въ интересъ на закрѣпването на една властъ, както каза г-нъ Юрковъ, въ която трѣбва всички да иматъ вѣра, при каквито и да е условия. Ние мислимъ, че не само въ нормални врѣмена, но и при извѣстни ненормални врѣмена трѣбва да има една властъ, която да се подчинява само на законитѣ, която да слуша само повелѣния на законитѣ. Сѣдмицѣ, г-да прѣдставители, сѣ живо олицетворение на закона; тѣ тѣй трѣбва да се посочватъ, щото само неговитѣ заповѣди да изпълняватъ.

Но казахъ нѣкои, че ако създадемъ за сѣдмицѣ такива привилегии, тѣ ще станатъ по-лоши и не ще можемъ да ги накажемъ и отстранимъ, когато видимъ, че се отклоняватъ отъ длѣжноститѣ си; че не ще можемъ да вземемъ никакви мѣрки противъ тѣхъ, когато видимъ, че сѣ недобросѣдствени, когато не изпълняватъ своя длѣгъ и своята клетва. Не е така, г-да прѣдставители, защото вие ще видите, че има цѣлъ редъ твърди строги паредби въ закона, споредъ които единъ сѣдия, при най-малкото отклонение отъ своитѣ длѣжности, ще бѣде даванъ на дисциплинаренъ сѣдъ, който може и да го уволни отъ служба, и то едно такова уволнение, че не ще може да се върне вече слѣдъ два мѣсеца или година, както става сега, а за всѣкога се лишава отъ службата. Така щото, когато тоя законъ влѣзе въ сила, отговорността на сѣдмицѣ ще се увеличи; тѣ ще трѣбва да изпълняватъ своитѣ длѣжности така, както законътъ ги прѣдвизда.

Касателно въпроса за несмѣняемостта на сѣдмицѣ въ Апелационитѣ и при извѣстни условия за сѣдмицѣ въ Апелационитѣ, нѣкои отъ г-да прѣдставителитѣ казахъ, че тѣзи сѣдии де факто сѣ несмѣняеми и затова нѣмало нужда отъ законъ. Шомъ де факто сѣ несмѣняеми, тогава не разбиратъ защо да не проведемъ това въ закона? Съ това ние не създаваме особенни привилегии на тия сѣдии. Напротивъ, съ факта, че ще ги направимъ несмѣняеми, ние ги подчиняваме на тоя законъ и разширяваме тѣхната отговорностъ. Съ тоя законъ ще ги накараме да бѣдѣтъ по-внимателни и по-бдителни върху правилното изпълнение на своитѣ обязанности. Азъ не гледамъ, че съ това ще създадемъ тѣмъ, както се каза, нѣкакво благодѣяние. Това съвършено не е вѣрно. Напротивъ, азъ гледамъ, че прилагането на закона и къмъ Върховния Касацѣоненъ Сѣдъ ще ни даде много добри резултати. Въвеждането принципа на несмѣняемостта по отношение къмъ онѣзи сѣдии, които идѣтъ сега, които ще настѣпѣтъ при дѣйствието на тоя законъ, то е логическо слѣдствие отъ основнитѣ начала на законопроекта.

Казахъ и по-рано, че ако искаме такива тежки условия отъ бѣдѣщитѣ наши млади юристи, за да станѣтъ сѣдии, ако искаме отъ тѣхъ да иматъ матуриетно свидѣтелство, да държатъ държавенъ испитъ, да иматъ сѣдебна практика минимумъ две години, а пъкъ ти може да бѣде и 4 и 5 години,

ако нѣма ваканция, и слѣдъ това да получи назначение за сѣдия, то за такъвъ сѣдия трѣбва да помислимъ и да го поставимъ въ по-благоприятни условия. Какво правимъ за тия сѣдии? — Ние приемаме, че ако останѣтъ слѣдъ това 6 години, ставатъ несмѣняеми; слѣдователно, близу 10 години ще трѣбва да се изминѣтъ, за да станѣтъ несмѣняеми. Прочее, ако едно лице 10 години при горнитѣ условия не е уволнявано, мисля че нѣма никакъвъ страхъ, никакво основание да го не направимъ несмѣняемъ сѣдия. Ето, въ това се състои несмѣняемостта за новитѣ сѣдии.

Когато се вотираше законътъ по принципъ, азъ казахъ, и сега го повтарямъ, че днесъ нѣма нито една страна, нито една държава, въ която сѣдмицѣ да сѣ располагаеми, т. е. да сѣ смѣняеми и тѣхната сѣдба да зависи направо отъ сѣдебната администрация. И нѣма за това, защото както каза и г-нъ Юрковъ, онзи, който располага съ сѣдбата на сѣдмицѣ, той може твърдо лесно да располага и съ неговата съвѣсть. Това азъ не го правя, и заявявамъ го тукъ, че никога не съмъ се бъркалъ въ съвѣстьта на сѣдмицѣ и никога нѣма да се бъркамъ, но допускамъ, че може да настѣпи врѣме и, може би, е било врѣме, когато нѣкои сѣ се бъркали. За насъ независимостта на сѣдмицѣ е скъпа и въ тая независимостъ азъ съглеждамъ напредъка на България. Ето основанията, ето мотивитѣ, г-да прѣдставители, по които азъ ходатайствувамъ и моля да се приеме прѣдложената отъ комисията редакция. (Ръкоплѣскания. — Гласове: Да се гласува!)

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Сега има тукъ най-напредъ да се гласува редакцията на комисията по Министерството на Правосѣдието. Тя е такава, както ѣхъ прочетохъ.

Прѣдседателъ: Има записани още трима г-да прѣдставители, а сѣ говорили 9 души, и има прѣдложение отъ прѣдговорившия г-нъ Риза Ибрахимовъ, да се прѣкратѣтъ дебатитѣ. Моля онѣи г-да прѣдставители, които желатъ да се продължаватъ дебатитѣ, да си вдигнатъ рѣката. (Меншество) Дебатитѣ се прѣкратѣватъ.

Прѣстѣпѣме къмъ гласуване. Но прѣди това г-нъ докладчикътъ ще изложи прѣдложенното, заедно съ поправкитѣ, които сѣ ставѣли.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Сега, най-напредъ имаме редакцията на комисията: „които сѣ прослужили най-малко 8 години непрѣкъснатъ сѣдийска служба“. Това е прѣдложенното на комисията. Ако се приеме тоя прѣдложение, което трѣбва да се гласува най-напредъ, въ думитѣ „непрѣкъснатъ сѣдийска служба“ се разбира, че службата на единъ сѣдия, наедно въ апелативни сѣдъ и въ окръжни, било като сѣдия, било като прокуроръ, ще се счита, като се сѣятъ 8 тѣхъ години. Ако ли се приеме прѣдложенното на г-на Вълканова, то е вече за службата, прослужена само въ апелативни сѣдъ. Азъ казвамъ, че, като докладчикъ, не съмъ противенъ да се приеме прѣдложенното на г-на Вълканова, но трѣбва по-напредъ да се гласува прѣдложенното на комисията и послѣ да се гласува неговото прѣдложение.

Прѣдседателъ: Г-нъ Нейчовъ, прѣдлага да се каже въ чл. 142-й „ставатъ несмѣняеми всички сѣдии“. (Гласове: Да се гласува, както то е приела комисията!)

Има предложение от г-на Гешова въ смисъл, щото тоя членъ да има такава редакция: „Съдиитѣ отъ Касацiонния Съдъ и отъ апелативнитѣ и окръжни съдилища ставатъ несмѣняеми, слѣдъ като прослужатъ осемъ години непрѣкъсната служба, слѣдъ обнародването на закона. Тѣй сѣщо, ставатъ несмѣняеми и тия съдии, които сѣ постигнали на служба при дѣйствието на настоящия законъ и които притежаватъ условията, прѣдвидени въ чл. 96-й“. Има и предложение отъ г-на Вълканова, да се прибавятъ къмъ члена думитѣ: „въ апелативнитѣ съдилища“.

Сега ще пристѣпимъ къмъ гласуване на тия прѣдложения наредъ. Най-напрѣдъ ще положимъ на гласуване прѣдложението на комисията.

Моля ония г-да прѣдстатели, които приематъ чл. 143-й, който става чл. 142-й, тѣй, както го е приела комисията, съ разсепенията, които даде г-нъ докладчикътъ, да си вдигнатъ ръката. (Болшеинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 144-й става чл. 143-й. (Чете.)

„Чл. 143-й. Ставатъ тѣй сѣщо несмѣняеми прѣдсѣдателитѣ, подпрѣсѣдателитѣ и членовѣтѣ на окръжнитѣ съдилища, които при дѣйствието на настоящия законъ сѣ назначени за съдии, притежаватъ условията, прѣдвидени въ чл. 97-й и сѣ прослужили петъ години като такива“.

Г-да прѣдстатели! Комисията направи въ тоя членъ едно незначително измѣнение, именно, тя прие, щото вмѣсто „петъ“ съдиитѣ да сѣ прослужили „шестъ“ години.

По тоя членъ длъженъ съмъ да ви дамъ едно кратко обяснение. Комисията го прие единодушно; всички членове бѣхъ съгласни да се приеме тоя членъ. Именно въ комисията разбрахмѣ, че тука се касае за несмѣняемостта, която ще дойде отъ долу, онаи несмѣняемостъ, която ще настѣпи отъ момента на влизанieto въ сила на настоящия законъ; несмѣняемостта за ония съдии, които ще постигнатъ отъ сега на служба, съгласно съ тоя законъ, които ще иматъ висше юридическо образование, слѣдователно, отговарятъ на необходимия цензъ, подиръ това ще държатъ и държавенъ испитъ, слѣдъ това ще служатъ двѣ години като кандидати на сѣдебни длѣжности и, слѣдъ туй, ще прослужатъ шестъ години непорочна служба като съдии. Слѣдъ всичко това, казвамъ, нѣмаше никой отъ членовѣтѣ на комисията, който да е противъ подобна несмѣняемостъ. Тая несмѣняемостъ всички ѣ приехме и вѣрвамъ, че и вие ще ѣ приемете.

Ще прибавѣмъ отъ своя страна онова пожелание, което е изказано и въ нашия докладъ и което заслужава да се прочете. (Чете.)

„Комисията храни надѣжда, че българскитѣ съдии, облѣчени въ бронята на несмѣняемостъ, ще оцѣнятъ тая нова гаранция, която имъ се дава въ полза на обществото и на самото правосѣдие, и че както тия съдии, които се прогласятъ за несмѣняеми, тѣй и онѣзи, които стоѣтъ на прага на несмѣняемостта, за да ѣ добиѣтъ въ единъ недалеченъ моментъ, съ своята добросѣветна работа ще се постараятъ да опровергаятъ опасенията и колебанията на онѣзи, които, искрени привърженици на несмѣняемостта,

не смѣяхъ, въ колебанията си, за интереса на правосѣдието, да ѣхъ прогласятъ за налѣжаща и веднага приложима у насъ“.

Съ тия обяснения, азъ ви моля да приемете члена, както е приетъ и отъ комисията. (Гласове: Прието!)

Георги Добриновичъ: Г-да прѣдстатели! При приеманieto на тоя членъ, ние трѣбва да бѣдемъ внимателни и затова не трѣбва да се вика току-така изведнажъ „прието“, „прието!“ Да видимъ, прѣди всичко, значението на члена и какво може да се очаква отъ него и какво може да стане съ неговото приеманie. Ние приехме чл. 143-й, който става чл. 142-й. Съ това приеманie, ние казахмѣ на съдиитѣ отъ Касацiонния Съдъ и на ония отъ апелативнитѣ съдилища: вие сте органи на закона, бѣдете безпристрастни, като самия законъ, всѣкакви страсти да не достигатъ до вашата душа. Но какво ще кажемъ пъкъ за ония съдии, които сѣ въ окръжнитѣ съдилища, които ще боравятъ съ раздаване правосѣдие въ окръжнитѣ съдилища, и за които се касае чл. 144-й, който разискваме. За тия съдии, както ще видите, г-да прѣдстатели, не съществува никаква несмѣняемостъ, не само слѣдъ вѣтхиванieto на закона въ сила, но даже и бѣдѣща несмѣняемостъ не съществува. Има бѣдѣща несмѣняемостъ само за ония, които ще бѣдѣтъ назначени въ окръжнитѣ съдилища като кандидати на сѣдебни длѣжности и които ще притежаватъ сръдно образование, юридическо образование, които ще ладѣтъ държавенъ испитъ и които ще прослужатъ двѣ години като кандидати на сѣдебни длѣжности и шестъ години, като съдии; за тѣхъ ще настане една бѣдѣща несмѣняемостъ. Но какво ще стане за ония съдии, които заваря настоящия законъ, именно чл. 144-й, които притежаватъ тоже едно сръдно образование, едно юридическо образование и нѣколко годишна съдийска практика, може би, 5—6 и повече години? За тѣхъ, ако се не прѣдвиди никаква бѣдѣща несмѣняемостъ, азъ вѣрвамъ, че ще направимъ голѣма грѣшка, защото ще сръщнете противорѣчие съ самия членъ, въ повишението на тѣхъ съдии; въ повишението на съдиитѣ ще сръщнете едно противорѣчие. Вие на тия съдии въ окръжнитѣ съдилища не давате несмѣняемостъ, но прѣдвѣждате, че само когато дойдѣтъ въ апелативния съдъ, тамъ има несмѣняемостъ. Защо да не имъ признаемъ и въ окръжния съдъ несмѣняемостта, но само прѣдъ апелативния съдъ? Видите, че тия, които заваря законътъ въ апелативния съдъ, тѣ вече не могатъ да бѣдѣтъ съдии много дълго врѣме, защото има и нещастия, има и други причини много, вслѣдствие на което да се упразднитъ мѣстата имъ. Кой ще ги замѣства? — Ще ги замѣстватъ най-старшитѣ членове отъ окръжнитѣ съдилища, и тѣ, като отидѣтъ въ апелативния съдъ, ще станѣтъ несмѣняеми, когато, ако бѣхъ стояли въ окръжния съдъ още кой-знай колко врѣме, нѣмаше да станѣтъ несмѣняеми.

Азъ смѣтамъ, че окръжниятъ съдъ, като първостепенна инстанция по всячки процеси, съ исклучение само на ония, които отиватъ прѣдъ мировитѣ съдии, и на които подѣждатъ принадлежи на мировитѣ съдии, да се занимаватъ тѣ съ тѣхното разбирателство, остапѣлитѣ процеси, всички, отъ каквато стойностъ и да сѣ, се разглеждатъ отъ окръж-

нитъ съдилища. Едно правилно рѣшение ако се даде на процеса, то страната, която е спечелила тоя процесъ по единъ правилънъ редъ, съ едно правилно рѣшение, тя може да го спечели и въ апелативния съдъ, както го е спечелила и въ окръжния съдъ. Значи, съднитъ отъ окръжнитъ съдилища си иматъ едно значение, сравнително съ значението на ония, които сж при апелативнитъ съдилища, а така сжко и при Върховния Касаціоненъ Съдъ. Не е тукъ еднолична властѣта, както при мировитъ съдилища. Ако мировиятъ съдия на бърза рѣка разгледва едно дѣло, макаръ и по единъ съкратенъ редъ, съ едно по-автино раздаване на правосъдие, това дѣло идва въ окръжния съдъ по апелативенъ редъ, разгледва се тамъ и най-сетѣ може да се достигне до едно правосъдие. Лицето, или по-добрѣ казано ищецѣтъ, заплаща сума мита и може да се каже, че единственото негово сръдство, съ което той разполага, е ограждението да може прѣдъ окръжния съдъ да намѣри своето право. Исхарчилъ всички свои материални сръдства и отива прѣдъ окръжния съдъ. Ако съднитъ въ окръжния съдъ не бждѣтъ внимателни и не дадѣтъ онова правосъдие и онова рѣшение на страната, която има право, ищецѣтъ, който изгуби процеса, по-нататѣкъ не може да отиде, по материални причини. Нѣма сръдства, и по вѣмание на сръдства, не може да отиде по-нататѣкъ, и този човѣкъ остава разочарованъ отъ правосъдието и става най-нещастниятъ човѣкъ. Ето защо, казвамъ, че на съднитъ прѣдъ окръжнитъ съдилища трѣбва да се дава едно тоже значение, което тѣ заслужаватъ. И ако при редактиранieto на проекта се е имало прѣдъ видъ, че нѣкои отъ съднитъ при окръжнитъ съдилища не притежаватъ сръдно образование, нѣматъ нито юридическо образование, каквото се изисква; че има много, може да се каже, слѣдвали една година или половина година; че има нѣкои, които притежаватъ дипломи за доктори на административнитъ науки, а не сж свършили цѣлъ курсъ по юридическото образование; ако се е имало прѣдъ видъ на такива съдии да се не дава несмѣняемостъ, сж били прави, когато сж редактирали този членъ въ комисията. Но испуслили сж изъ прѣдъ видъ, че има съдии въ окръжнитъ съдилища, които сж служили отъ 4—5 години насамъ и, може би, повече, които притежаватъ всички качества, както и онѣзи, на които даваме несмѣняемостъ; иматъ сръдно и юридическо образование таквоя, каквото се изисква; иматъ и дипломи, каквито иматъ и онѣзи, на които даваме несмѣняемостъ. За тѣзи съдии ще бждемъ несправедливи, ако не прѣдвидимъ поне една бждѣща несмѣняемостъ.

Затова, азъ ще направѣмъ прѣдложение, да се прибави една втора алинея къмъ чл. 144-й, въ която да се каже: „Тоже ставатъ несмѣняеми и ония прѣдсѣдатели, подпрѣдсѣдатели и членове при окръжнитъ съдилища, които заварѣ настоящи законъ, и сж прослужили при дѣйствието му 4 години“, съ едно условие: „ако иматъ изискуемото се сръдно и юридическо образование“. Значи, ако тѣзи съдии, били тѣ прѣдсѣдатели, подпрѣдсѣдатели или членове при окръжнитъ съдилища, ги заварѣ законѣтъ, и сж прослужили при дѣйствието на закона още 4 години и иматъ сръдно и юридическо образование, да настава и за тѣхъ, слѣдъ 4 го-

дини, несмѣняемостъ. Това е моето прѣдложение, което иматъ да направѣмъ къмъ чл. 144-й, да се прибави тази нова втора алинея къмъ този членъ. Моля да бжде положено това мое прѣдложение на гласуване.

Прѣдсѣдателъ: Колко години прѣдлагате, 4 или 6?

Георги Добриновичъ: Прѣдлагамъ 4 години. Азъ го казахъ и ще повторѣмъ пакъ. (Чете.) „Тоже ставатъ несмѣняеми и ония прѣдсѣдатели, подпрѣдсѣдатели и членове при окръжнитъ съдилища, които заварѣ настоящи законъ, прослужили сж при дѣйствието му 4 години и ако иматъ изискуемото се сръдно и юридическо образование“. Значи, тѣ се освобождаватъ отъ държавенъ испитъ. Смѣтамъ, че тѣхната практика 4—5 години, прѣди да стѣни настоящи законъ въ сила, смѣтамъ, че е една достатѣчна гаранция за единъ държавенъ испитъ.

Христо Гендовичъ: Г-да народни прѣдставители! Съжалявамъ, че прѣди малко не ми се даде думата, да говорѣмъ по чл. 143-й. Азъ въобще се искавахъ по принципъ, като говорехъ отъ трибуната, че съмъ за законопроекта за несмѣняемостѣта на съднитъ. Още повече съжалявамъ, че самъ г-нъ Министрѣтъ на Правосъдието, като знаеше, че бѣхъ записанъ да говорѣмъ, трѣбваше да се оттегли и да каже: г-нъ Гендовичъ да говори, че тогазъ той. (Прѣдсѣдателъ: Недѣйтъ упрѣква никого! Това е волята на Народното Собрание. То рѣши да се прѣкратѣтъ дебатитѣ!) Азъ не упрѣквамъ никого, а говорѣмъ по члена. (Прѣдсѣдателъ: Моля Ви, говорете по прѣдмета!) Азъ ще Ви кажѣмъ, че има други работи. Цѣли страници се затриватъ отъ моитѣ рѣчи отъ Бюрото. Слѣдователно, не трѣбва да ставатъ такива работи.

Г-да прѣдставители! Азъ ще говорѣмъ по чл. 144-й, който става чл. 143-й. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ този членъ, защото, ако искаме да имаме у насъ правосъдие на мѣстото си, ако искаме всичко да бжде точно, вѣрно и справедливо, трѣбва да приемѣмъ да бждѣтъ несмѣняеми и съднитъ отъ окръжнитъ съдилища. Защо? — Защото, когато се почне едно дѣло, ако е трѣжливо, то най-напрѣдъ се обяснява въ окръжния съдъ и послѣ, по единъ или по другъ случай, се рѣшава и отворено, разгледано, написано отива въ апелативния съдъ. Слѣдователно, най-напрѣдъ отива въ окръжния съдъ, гдѣто зависи много работата отъ рѣшението на окръжния съдъ. Защо да лишаваме тѣхъ отъ тѣзи права, които даваме на апелативнитъ съдилища и Касаціонния Съдъ? Когато, по моему, всѣки процесъ, който се завежда, билъ той за 100.000 л. или 1,000.000 л., минава прѣзъ окръжния съдъ. Ако има добри съдии, ще върви добрѣ. Азъ не можъ да се съгласѣмъ съ нѣкои г-да прѣдговоривши, че не бивало да се направѣтъ и тѣ несмѣняеми, когато самитѣ адвокати знаѣтъ, че всѣко дѣло, когато постѣпва, се отнася до окръжния съдъ. Най-много се мъчатъ и пледиратъ въ окръжния съдъ, за да спечелѣтъ дѣлото; въ втората инстанция съдѣтъ е свършенно другъ, а въ Касаціята се гледа само по форма. Не можъ да разберѣмъ, г-да, защо нѣкои се колебаѣтъ и не искатъ да приемѣтъ това, което прѣдлагамъ.

Говори се по-напрѣдъ отъ г-на Юркува, моятъ уважаемъ колега и народенъ прѣдставителъ, който каза, че въ Франция, Белгия, Италия, Швейцария и на дълго и широко, че сѣднѣтъ на касационния сѣдъ не се смѣняватъ. Това не е истина. Той трѣбва да знае, като юристъ, че въ 1872 год. въ Франция се суспендира касационниятъ сѣдъ. Каза се, че единъ полковникъ не могълъ да стане на подполковникъ. Въ Англия нѣкой си полковникъ Джонсъ, направилъ едно държавно прѣстѣпление и го направили простъ войникъ. Загова, ние трѣбва да гледаме сѣднѣтъ, стига да сж способни, да бѣдѣтъ на мѣстата си. Говорихъ по принципъ, че съмъ за законопроекта, но искамъ прѣсѣйване на персонала въ сѣдилищата. Защо да има несмѣняемостъ за едни, а за други да нѣма? Но съжалявамъ, че не ми се даде думата да говорѣхъ по 143-й членъ.

Азъ, г-да, безъ да продължавамъ, ще моля почитаемото Народно Сѣбрание да приеме члена, както си е, и да бѣдѣтъ несмѣняеми и членоветъ на окръжнитъ сѣдилища. Както мнѣ за апелацията, тъй и за тия да мине. (Единъ прѣдставителъ: Членътъ не гласи тъй!)

Иванъ М. Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще злоупотрѣбѣмъ малко съ вашето търпѣние, понеже прѣдъ васъ се разглежда чл. 144-й, който застави всички, които говорихъ, да развиѣтъ разни теми, да се дѣлѣтъ отъ въпроса, та ще мислите, че и азъ ще злоупотрѣбѣмъ съ вашето търпѣние. Но азъ ще говорѣхъ върху принципа, именно, на този членъ. Ако взехъ думата, не ѣхъ взехъ, за да прѣдлагамъ нѣкои измѣнения въ този членъ; защото онова, което трѣбваше да стане, то станѣ. Само по отношение прѣдложението на г-на Добриновича искамъ да кажѣ нѣколко думи. Г-нъ Добриновичъ въ своето прѣдложение иска да защити не само тия сѣдии при окръжнитъ сѣдилища, които иматъ юридическо образование, но той се старае повечето да защити практицитъ сѣдии.

Георги Добриновичъ: Не е истина! Не сте ме разбрали! Само тия юристи, които иматъ сръдно образование!

Иванъ М. Абрашевъ: Ние прѣдвиждаме срокъ за всички тия сѣдии практики, които до сега и до издаванетоъ Закона за адвокатитъ сж били такива, че тѣ иматъ право на помощници-адвокати. Ако г-нъ Добриновичъ искаше да защити интереситъ на тия сѣдии, по-добръ бѣше да направи прѣдложението, щото, както въ Русия правѣтъ, да направимъ всички мирови сѣдии да бѣдѣтъ изборни. И когато е въпросъ за изборни сѣдии, никога, съгласно Конституцията, не може да се турѣ единъ цензъ, едно юридическо образование. Тогазъ ще бѣде изборенъ чиновникътъ, и само по себе се разбира, че ще вземемъ сѣдия, който е билъ практикъ нѣколко години при нѣкое мирово сѣдилище или въ окръжния сѣдъ. Такова едно прѣдложение бѣше най-умѣстно, защото, относително изборнитъ чиновници, Конституцията забранява всѣкаквъ цензъ за образование. Но ние съ този законъ искаме да туримъ граница и искаме да туримъ цензъ за хората, които трѣбва да раздаватъ правосѣдие. А на тия хора онова, което заслужава, това имъ се даде; не можеше да имъ се дадѣтъ и такива права, да имъ се даде повече, отъ колкото законътъ имъ гарантира

— да бѣдѣтъ помощници-адвокати. Зарадъ туй, прѣдложението на г-на Добриновича, въ такава редакция, както той прѣдлага, е неприемливо и не може да се приеме. Единъ законъ, когато става въ една страна, всѣкога трѣбва да ставатъ и жертви. Тогазъ нѣма, освѣтъ ако г-нъ Добриновичъ иска лично да защити нѣколко сѣдии, въ такъвъ случай защо да не защити и себе си? Както Стамболовъ, като създаде Закона за адвокатитъ, каза, че всички народни прѣдставители сжко могатъ да бѣдѣтъ адвокати, защо тогазъ да не направимъ и ние това нѣщо, че всички сегашни депутати могатъ да бѣдѣтъ сѣдии и несмѣняеми даже? Но това сж реклами. Азъ не обичамъ да правѣмъ слѣпи реклами; азъ обичамъ да говорѣхъ справедливо. Онова, което заслужава всѣки единъ, да му се дава. Толкозъ законътъ дава на практицитъ. Да бѣхъ ходили на врѣмето да се учѣтъ, днесъ, по закона, щѣхме да имъ дадемъ тия права. И благодарение, че още отъ врѣме сж прѣгърнали тази кариера и съ законъ имъ даваме едно такова право, гдѣто и въ бѣдѣще да може да се прѣхранватъ. (Гласове: Искерпанъ въпросътъ!)

Василь Ив. Дамчевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ мислѣхъ, че има нѣщо сериозно по този въпросъ, който се възбуди отъ г-на Добриновича и който все трѣбва да привлѣче вниманието ни. Само че туй прѣдложение, ако се приеме въ тази форма, въ която се направи отъ страна на г-на Добриновича, ще изпадне въ противорѣчие съ нѣкои нѣща, които по-нататѣкъ се явяватъ въ закона. Прѣдложението на г-на Добриновича бѣше въ тази форма, че сегашнитъ сѣдии въ окръжнитъ сѣдилища, които ще заварятъ този законъ, отъ тѣхъ тия, които иматъ завършенъ курсъ на сръдно образование, които иматъ висше юридическо образование и които отъ тѣхъ, слѣдъ влизанието на закона въ сила, сж прослужили четири години, да добиѣтъ право на несмѣняемостъ. Ако приемемъ въ тази форма прѣдложението на г-на Добриновича и редактираме така члена, сегѣ ще се намѣримъ въ необходимостъ да направимъ едно измѣнение, или унищожение на 209-й членъ, който е прокаранъ въ прѣходнитъ правила, споредъ който, лицата, които сж свършили правнитъ науки до 1-й Септемврий 1898 год., се освобождаватъ отъ условието за държавенъ испитъ. Първата алинея отъ този членъ хармонира съ онзи законъ, който се прие въ минжлата сесия, гдѣто е казано, че онѣзи, които сж свършили до 1-й Септемврий 1898 год., се считатъ като придобивши право на висше образование и се освобождаватъ отъ държавни испити. Сега, въ закона не можемъ да прѣдвидимъ наредби съ ретро-активна сила, за отнемание тия права. Сега, ако прѣдвидимъ за досегашнитъ сѣдии да иматъ такива качества, каквито иска г-нъ Добриновичъ и каквито се прѣдвиждатъ въ чл. 97-й отъ този законъ за лицата, които отъ сега нататѣкъ ще бѣдѣтъ назначавани на държавна служба, т. е., че трѣбва да иматъ завършенъ курсъ на сръдно учебно заведение и висше юридическо образование, тогазъ ще изпадне въ противорѣчие съ казания законъ, който сме приели по-рано. Това едно.

Второ. Срокътъ четири години, който прѣдвижда г-нъ Добриновичъ, може да ни докара въ едно противорѣчие

съ срока, пробаранъ въ току-що разисквания членъ, за въ бъдеще назначаванитѣ съдии, които най-рано, слѣдъ осемъ години отъ назначението имъ добиватъ право на несмѣняемость. Сегашниятъ законопроектъ прѣдвижда двѣ-годишенъ най-малкъ стажъ за практичитѣ и послѣ шестъ-годишна непрѣкъснута служба, и тогазъ да добиждатъ право на несмѣняемость. Прѣдставете си сега, изъ между досегашнитѣ съдии тѣзи, които сж назначени вчера или онзи день, или прѣзъ настоящата и миналата година, тѣ слѣдъ четири години ще станжтъ несмѣняеми, т. е. тѣ ще станжтъ несмѣняеми слѣдъ 5—6 години отъ назначението имъ, а другитѣ, които ще се назначжтъ при режима на този законъ, при по-тежки условия, при по-строгъ цензъ, не ще можжтъ да добижджтъ тази несмѣняемость въ такъвъ срокъ. Така щото, прѣдложението на г-на Добриновича въ тая форма, въ които го прѣдлага той, се явява неудобоприемливо. Но основателно ли е съображението, което е накарало г-на Добриновича да направи туй прѣдложение, и можемъ ли ние да не вземемъ въ внимание това: какво ще стане съ този съдийски персоналъ, който е въ съдилищата сега? Не можете да не признаете, г-да прѣдставители, че има сега съдии, които въ всѣко отношение — и въ морално, и по въщина, и по образование, и по практика — стожджтъ на такава степенъ, че не може да се сравнжтъ съ тия, които ще бжджтъ назначени на ново, защото тия послѣднитѣ ще иматъ по-малко практика отъ първитѣ. По тия съображения, игнорирането на сегашния съдийски персоналъ ще прѣдизвика едно справедливо и основателно незадоволство. Азъ можъ да кажж нѣщо по-силно, защото е умѣстно да се каже: тя може да прѣдизвика, до извѣстна степенъ, и една деморализация въ съдилищата; защото сега единъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ на съдилище, или членъ, който е служилъ въ разстояние на нѣколко врѣме, гледа, че новопостѣпилитъ неговъ другаръ, слѣдъ нѣколко и друга година, ще стане несмѣняемъ, а той на равни сили съ него, съ по-дълга практика, съ висше образование, по-старши, за него тая привилегия нѣма да настане.

Сега, каза се и по-напрѣдъ, че мотивитѣ и съображенията, които каратъ да провеждаме това начало, не сж тия, че ние туй го правимъ за въ интересъ на съднитѣ, но че се прави въ подза на общественитѣ интереси. Това е право. Но когато има едно незадоволствие въ съдийския персоналъ, когато има причини, които вежджтъ деморализация между съдийския персоналъ, разве, това нѣма да се отрази злѣ върху общественния интересъ? Менъ ми се струва, г-да прѣдставители, че ние трѣбва да се позамислимъ малко за голѣмата частъ отъ нашитѣ съдии, които заварва сега законътъ. Безъ да се распростирамъ върху полезната страна отъ едно прѣдложение, което до една частъ да хармонира съ това на г-на Добриновича, и, отъ друга страна, да не противорѣчи на общата система на закона, който сега разискваме, по-нататѣкъ, когато дойдемъ до прѣходнитѣ правила, азъ ще направж едно прѣдложение, което прѣдложение, по моето убѣждение, ще дойде да отстрани тази опасностъ, това незадоволствие въ ерѣдата на съдийския персоналъ, който ще бжде заваренъ отъ този

законъ. Не трѣбва да ни е страхъ, г-да прѣдставители, че ние, съ приеманieto несмѣняеми онѣзи съдии, които сж заварени въ съдилищата, отъ които изискваме да притежаватъ почти сжитѣ условия и сжитѣ качества, каквито се изискватъ отъ онѣзи, които ще се назначаватъ отъ сега пататѣкъ, съ това може да приемемъ едно опасно начало. Не трѣбва, казвамъ, да се стрѣскаме, защото, както и г-нъ докладчикътъ на комисията каза, всички ние приемаме, че несмѣняемостта, когато иде отъ долу, е несмѣняемостъ, която по-добрѣ се отразява върху правосъдието и върху общественния интересъ. Щомъ като, първостепеннитѣ съдилища сж най-непосрѣдственитѣ най-близкиятъ за разрѣшение правоотношенията между населението; щомъ като приемаме, че по-голѣмиятъ процентъ отъ спорящитѣ страни се отнася до тѣхъ, то защо тогазъ да правимъ тѣй различенъ персонала въ тѣхъ и защо не направимъ да бжде на еднакви условия и съ еднакви качества? Това, споредъ мене, нѣма никакъвъ *raison*. Исхождайки отъ тѣзи съображения, азъ, г-да прѣдставители, правж прѣдложение, състояще се въ това: при този членъ да се добава още една алинея съ слѣдующето съдържание: (Чете.) „Ставатъ несмѣняеми и прѣдседателитѣ, подпрѣдседателитѣ и членоветѣ на окръжнитѣ съдилища, които иматъ висше юридическо образование и които сж назначени прѣди дѣйствието на настоящия законъ — т. е., които завари настоящиятъ законъ — и които прослужжтъ при неговото дѣйствование въ разстояние на 8 години“. (Гласове: О, хо!) Г-да прѣдставители! Азъ туримъ числото на прослуженитѣ години осемъ, като исхождамъ отъ тѣзи съображения: именно, че ако туримъ по-малкъ срокъ, ще излѣзе тогазъ, както обяснихъ и по-прѣди по прѣдложението на г-на Добриновича, че ще има нѣкои отъ досегашнитѣ съдии да станжтъ несмѣняеми въ по-ежезъ срокъ, отъ колкото прѣдвиждаме за ония, които ще се назначаватъ при дѣйствието на новия законъ. Независимо отъ това, този 8-годишенъ срокъ може да подѣйствува въспитателно върху персонала, когото заварва този законъ и върху частъ отъ когото се сипжтъ такива и онакива упрѣци. Освѣнъ това, и Министерството на Правосъдието, въ разстояние на този срокъ, ще има достатъчно врѣме да проучи добрѣ персонала въ сждебнитѣ мѣста и ще може, въ разстояние на това врѣме, да има възможность да остави тия отъ тѣхъ, които заслужаватъ да бжджтъ несмѣняеми, да ги направи несмѣняеми, а онѣзи, които не заслужаватъ тази несмѣняемость, да избави съдилищата отъ тѣхъ. Друго едно прѣимущество, което ще има срока отъ 8 години, е и това, че тия, които сж назначени сега, ако, слѣдъ като служжтъ 5, 6, 7 години или до срока 8 години, бжджтъ уволнени за туй, че министерството намѣри, че тѣ не се радватъ на качества да станжтъ несмѣняеми, тогазъ тѣ ще иматъ поне спечелено право на пенсия. Тѣй щото, г-да прѣдставители, азъ намѣрвамъ, че прѣдложението, което правж, хармонира съ онова, което съдържа този членъ, който сега разискваме, и е членъ, който ще внесе едно подобрѣние въ закона, отъ колкото едно охудшение. Ако щете, приемете го.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ Георги Губидѣльниковъ.)

Георги Добриновичъ: Ако взехъ думата, то е за да дамъ разяснение на онова, което казахъ по-прѣди Г-нъ Абрашевъ ме е разбралъ криво, че азъ съмъ защищавалъ нѣкакъ си практицитѣ-сѣдии. Не съмъ и нѣмамъ намѣрение да защищавамъ подобни личности. Азъ защищавамъ една клауза, която въ моитѣ очи се явява справедлива. Вие, г-да прѣдставители, ще почувствувате, слѣдъ като отидете на своитѣ мѣста, ще видите сами, че въ извѣстни мѣста, въ извѣстни окръжни сѣдилища ще се захване антагонизмъ, ако не тая година, то до година. Ще има несмѣняеми и смѣняеми сѣдии и ще се породи антагонизмъ, ще се породи прѣслѣдване, ще се породи ревностъ и т. н. между сѣдитѣ. Въместо да раздаватъ правилно правосѣдие, ще гледатъ да си пакостятъ единъ на други. Като исхождамъ отъ тази точка, смѣтамъ, че прѣдложението, което направихъ, не противорѣчи ни най-малко на онова на г-на Димчева; разлика има само въ годинитѣ. Той прѣдлага, щото прослужилитѣ въ такива сѣдилища сѣдии, до издаването на настоящия законъ, може би, 5 или 6 години, които иматъ срѣдно и висше юридическо образование, трѣбва да изслужатъ 8 години, за да станатъ несмѣняеми. Азъ не съмъ съгласенъ да бѣде 8 години, защото може да сѣ прослужили 5 или 6 години, и затова смѣтамъ, че за тѣхъ е достатъчно 4 години. Испитѣтъ, отъ който се отърватъ, много скапо сѣ г платили. (Гласове: Прието, прието!)

Министръ Георги Згуревъ: Г-да народни прѣдставители! Повдигна се въпросъ: какво ще стане съ ония сѣдии, които днесъ служатъ въ окръжнитѣ сѣдилища. Нѣма съмнѣние, че това прави честь на тѣзи г-да, които повдигатъ въпросъ за тѣзи сѣдии, защото, както сѣдитѣ въ по-горнитѣ инстанции, тѣй и тѣзи сѣдии заслужаватъ всичкото наше внимание. Ако принципътъ за несмѣняемостта, който приехме, има значение за по-горнитѣ сѣдилища, същото значение има той и за по-долнитѣ. Идеалътъ собствено на вѣчко добро правосѣдие се състои въ това, щото всички лица, които сѣдъ упълномощени да раздаватъ правосѣдие, да бѣдѣтъ несмѣняеми; но нека не ни се направи упрѣкъ, защо не сме го направили въ настоящия законъ, защо не сме приели нѣщо и за тѣзи сѣдии. Така реформа за несмѣняемостта на сѣдитѣ всички признаваме, че е една голѣма реформа, една важна реформа, една реформа съществена; но като такава, г-да народни прѣдставители, ние искаме да бѣдемъ по-осторожни, да вървимъ по-полека съ нейното приложение и да ѣ прилагаме толково, до колкото мислимъ, че тя нѣма освѣтъ да бѣде полезна. Съ това, обаче, не изключаваме възможността да уредимъ съставитѣ и на тия сѣдилища въ едно недалечно бѣдѣще. Днесъ за днесъ не може да се усложнява въпросътъ главно отъ практически съображения. Вие знаете, че въ състава на окръжнитѣ сѣдилища има лица съ разнo образователно положение; има лица, които нѣматъ никакво образование; има лица, които иматъ полубразование, тѣй да кажъ, други, които иматъ висше образование. Ако бѣхме приложили този принципъ още сега и къмъ тѣхъ, трѣбваше да направимъ редъ класификации, трѣбваше да направимъ разпрѣдѣление, за да кажемъ, че едни ставатъ

несмѣняеми еди-кога, други еди-кога, а трети съвсѣмъ не могатъ да станѣтъ и пр. Затова, намѣри се за по-добрѣ да се оставѣтъ за сега на старото положение, а, казвамъ, въ бѣдѣще време ние ще можемъ да уредимъ сѣдбата и на тѣзи сѣдии. Заради това, моля да приемете члена, както е прѣдставенъ. Сѣдбата на тия сѣдии намъ не е чужда и ние ще имаме всички грижи за напрѣдъ да уредимъ и тѣхното положение. (Гласове: Прието!)

Прѣдседателствующий Георги Губидѣльниковъ: Има, г-да народни прѣдставители, направено прѣдложение отъ г-на Добриновича, което се състои въ слѣдующето: „Тоже ставатъ несмѣняеми и ония прѣдсѣдатели, подпрѣдсѣдатели и членове при окръжнитѣ сѣдилища, които завари настоящиятъ законъ и прослужатъ при дѣйствието му 4 години, ако иматъ изискуемото срѣдно и юридическо образование. Осѣщо има прѣдложение отъ г-на Димчева, което малко се различава текстуално отъ онова на г-на Добриновича и което се състои въ слѣдующето: „прѣдсѣдателитѣ, подпрѣдсѣдателитѣ и членовѣтъ на окръжнитѣ сѣдилища, които иматъ висше юридическо образование и които сѣ назначени прѣди дѣйствието на настоящия законъ, ставатъ несмѣняеми слѣдъ 8-годишна непрѣкъсната сѣдийска служба“.

По редъ ще положъ на гласуване най-напрѣдъ члена тѣй, както е приетъ отъ комисията. Който приема съдържанието на чл. 143-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Волшинство.) Приема се.

Василъ Ив. Димчевъ: Моля г-на докладчика да прочете нашитѣ забѣлѣжки, които сѣ добавление къмъ члена! Георги Добриновичъ: Прѣдлагаме нова алинея къмъ члена!

Прѣдседателствующий Георги Губидѣльниковъ: Щомъ като се приема членътъ тѣй, както го е приела комисията, другитѣ прѣдложения не се вотирайтъ.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 145-й става чл. 144-й. (Чете.)

„Чл. 144. Несмѣняемиѣ сѣдии не могатъ да бѣдѣтъ лишени отъ служба, освѣнъ чрѣзъ оставка отъ тѣхна страна, или чрѣзъ достигане 65-годишна възраст.“

Така осѣщо тѣ не могатъ да бѣдѣтъ уволнени, освѣнъ чрѣзъ дисциплинарно рѣшение. Тѣ не могатъ да бѣдѣтъ прѣмѣствани, даже съ повишение, безъ тѣхно писмено съгласие. Исклученията отъ това правило сѣ прѣдвидени въ чл. чл. 127 и 128-й“.

Първата алинея отъ този членъ се редактира така: (Чете.)

„Несмѣняемиѣ сѣдии не могатъ да бѣдѣтъ лишени отъ служба, освѣнъ чрѣзъ оставка отъ тѣхна страна. Слѣдъ достигането, обаче, 60-годишна възраст, тия сѣдии ставатъ смѣняеми“.

Измѣнението на този членъ има за цѣль да отиѣни прѣдѣлната възраст въ сѣдийската длѣжностъ. По този начинъ се дава възможностъ и на сѣдия по-старъ отъ 60 години, до гдѣто той е запазилъ своитѣ умствени способности, който проявява сѣдийски олитъ и знания, да може да продължава службата си. Комисията признава, че и слѣдъ тази и по-късна възраст единъ сѣдия може да бѣде добъръ и годенъ за работа.

Въ втората алинея се измѣнява номерацията на цитиранитѣ членове.

Молиж Събранието да приеме така този членъ.

Вълко Нейчовъ: Азъ очаквамъ г-нъ докладчикътъ да благоволи и обясни: кой ще констатира каджърността или некаджърността на единъ съдия?

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: По-долу въ закона има специални распореджания за това; когато дойдемъ до тѣхъ, ще видите, че тамъ изрично е прѣдвидено това.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема прѣдсѣдателътъ Д-ръ Георги Янколовъ.)

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Който приема чл. 145-й, който става чл. 144-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 146-й става чл. 145-й. (Чете.)

„Чл. 145. Съдия, който веднажъ е отчисленъ отъ длъжностъ, не може повторно да бѣде приетъ на служба по съдебното вѣдомство.

Това правило, обаче, не се отнася до уволненитѣ по собствено желание или по болестъ съдии, които винаги могатъ да бѣждатъ приети на служба“.

Този членъ се прие отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Който приема чл. 146-й, който става чл. 145-й, тѣй, както е въ законопроекта, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 147-й става чл. 146-й. (Чете.)

„Чл. 146. Несмѣняемиятъ съдия се отчислява по силата на закона:

1) ако съ влѣзла въ законна сила присѣда е осъденъ на наказание за прѣстѣпление, което се наказва съ строгъ тъмниченъ затворъ, и

2) ако е осъденъ съ присѣда, влѣзла въ законна сила, за едно отъ прѣстѣпленията, изброени въ чл. 95-й, § 3-й, отъ настоящия законъ.

Отчислението въ тия случаи става съ Княжески указъ, по докладъ отъ Министра на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 147-й, който става чл. 146-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 148-й отъ законопроекта гласи: (Чете.)

„Чл. 148. Несмѣняемиятъ съдия, който е навършилъ 65-годишна възраст, се уволнява, по длъжностъ, съ Княжески указъ“.

Той членъ комисията заличи, защото слѣдъ измѣнението на чл. 145-й, който става чл. 144-й, чл. 148-й самъ по себе си пада.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се заличи чл. 148-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Зачичана се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 149-й става чл. 147-й. (Чете.)

„Чл. 147. Несмѣняемиятъ съдия, който вслѣдствие на тежка и постоянна недѣлгавостъ или отслабване на умственни способности, не е въ състояние да изпълнява служебнитѣ си обязанности, се уволнява чрѣзъ Княжески указъ, на основание влѣзло въ законна сила рѣшение, издадено по реда на дисциплинарното производство.

Въ тоя случай, производството се възбужда отъ прѣдсѣдателя или отъ прокурора на съда, при който служи съдията, уволнението на когото се иска, слѣдъ като се направи нужното изслѣдване отъ единъ членъ на съда и се доложи за това на Министра на Правосъдието, отъ когото зависи, споредъ характера на събранитѣ данни, да даде или не по-нататъшенъ ходъ па дѣлото“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 149-й, който става чл. 147-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 150-й става чл. 148-й. (Чете.)

„Чл. 148. Въ случай на умоповрѣждане на несмѣняеми съдия, Министрътъ на Правосъдието, на основание мнѣнието на трима лѣкари и прѣдставлението на прѣдсѣдателя или прокурора на съда, отстранява съдията отъ изпълнение на служебнитѣ си обязанности.

Това отстранение пада и отстранениятъ съдия, по право, встъпва отново въ изпълнение на службата си, ако най-късно въ мѣсеченъ срокъ съдътъ по реда, прѣдвиденъ въ прѣдидущия членъ, не признае, че отстранениятъ съдия е дѣйствително умоповрѣденъ.

Въ случай, че съдътъ съ рѣшение, влѣзло въ законна сила, признае отстранения съдия за умоповрѣденъ, послѣдниятъ се уволнява по реда, прѣдвиденъ въ прѣдидущия членъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 150-й, който става чл. 148-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 151-й става чл. 149-й. (Чете.)

„Чл. 149. Съдинитѣ, които не се ползватъ съ право на несмѣняемостъ, могатъ да бѣждатъ уволнявани съ Княжески указъ, по прѣдставление отъ Министра на Правосъдието и въпъ отъ случаитѣ, прѣдвидени въ тоя законъ за уволняването на несмѣняеми съдии“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Вълко Нейчовъ: Ще ми позволи почтенниятъ докладчикъ да не се съглася съ мнѣнието на комисията, когато приема тоя членъ така, защото авторътъ на законопроекта и слѣдъ него комисията даватъ ни едни съдии, които да бѣждатъ рушветчи. Азъ прѣдъ малко искахъ несмѣняемостъ за всички съдии, защото смѣтахъ, че при доброто, което ще направимъ, злото ще бѣде по-малко, отъ колкото доброто. Сега се прѣдлага да имаме съдии смѣняеми и несмѣняеми. Излиза, че въ едно и също съдилище ще имаме съдии смѣняеми и съдии несмѣняеми. Една аномалия доста

плачевна. Всеки единъ съдия, който знае, че всеки день висп на главата му, като Дамоклиевъ мечъ; волята на министра, всеки день той ще рискува по позволени и непозволени пжтица да намѣри срѣдство да си добие една сермия, за да бже усигуренъ, като мисли, че всеки день може да го махнатъ, та да може да поминува по-добрѣ, отъ колкото съ една пенсия. Не съмъ съгласенъ съ една несмѣняемостъ, която дава съдии смѣняеми и съдии несмѣняеми. Не искамъ да имаме съдии рушветчи, но ще ги имаме по тоя членъ.

Прѣдседателъ: Тѣй като г-нъ Нейчовъ не прави прѣдложение, пристѣпимъ къмъ гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 151-й, който става чл. 149-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 152-й става чл. 150-й. (Чете.)

„Чл. 150. Нотариуситѣ, секретаритѣ, подсекретаритѣ, съдебнитѣ пристави и тѣхнитѣ помощници също се уволняватъ направо отъ Министра на Правосъдието“.

Въ тоя членъ комисията залича думитѣ „и тѣхнитѣ помощници“.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 152-й, който става чл. 150-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 153-й става чл. 151-й. (Чете.)

„Чл. 151. Лицата отъ прокурорския надзоръ се уволняватъ съ Княжески указъ, по прѣдставление отъ Министра на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 153-й, който става чл. 151-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: (Чете.)

„Глава XVIII“

За надзора надъ съдебнитѣ мѣста и длѣжностни лица по съдебното вѣдомство“.

Чл. 154-й става чл. 152-й. (Чете.)

„Чл. 152. Надзорътъ надъ съдебнитѣ мѣста и длѣжностни лица отъ съдебното вѣдомство, освѣнъ надъ прокуроритѣ, принадлежи на по-горнитѣ, споредъ реда на подчиненността, съдебни мѣста, а именно:

а) Върховниятъ Касационенъ Сждъ надзирава всичкитѣ съдебни мѣста и длѣжностни лица въ цѣлото Княжество;

б) апелативнитѣ сждилища надзираватъ всички съдебни мѣста и лица въ тѣхнитѣ подвѣдомствени окрѣзи, и

в) окрѣжнитѣ сждилища надзираватъ длѣжностнитѣ лица въ тѣхъ и мировитѣ сждилища, които се намѣрватъ въ тѣхнитѣ окрѣзи“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ заглавието на глава

XVIII и чл. 154-й, който става чл. 152-й, тѣй, както ги е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приематъ се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 155-й става чл. 153-й. (Чете.)

„Чл. 153. Ако Върховниятъ Касационенъ Сждъ, апелативнитѣ и окрѣжнитѣ сждилища, при разглежданieto на дѣлата, заблѣжжтъ неправилности въ сждопроизводството или дѣлопроизводството, тѣ, по реда на надзора, съ особено опрѣдѣление, правятъ напомнювание на по-долния сждъ, а въ случай на по-голяма неправилностъ, повдигатъ противъ виновнитѣ дисциплинарно вѣзискание“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 155-й, който става чл. 153-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 156-й става чл. 154-й. (Чете.)

„Чл. 154. Въ всеко съдебно мѣсто най-близкиятъ надзоръ за скорото и правилно изпълнение отъ длѣжностнитѣ лица своитѣ обязанности принадлежи на прѣдседателя, който, като заблѣжжъ нѣкое упущение, поправя го съ своитѣ распорѣждения, или пъкъ взема мѣрки, за да прѣдава виновнитѣ подъ отговорностъ, споредъ дисциплинарното производство“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 156-й, който става чл. 154-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 157-й става чл. 155-й. (Чете.)

„Чл. 155. Нито съдебнитѣ власти, нито прѣдседателитѣ имъ иматъ право да обсеждатъ дѣйствиата на прокуроритѣ или замѣстницитѣ имъ, по за неправилнитѣ и противозаконнитѣ имъ постѣпки съобщаватъ Министру на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 157-й, който става чл. 155-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Бобчевъ: Чл. 158-й става чл. 156-й. (Чете.)

„Чл. 156. Прокуроритѣ и тѣхнитѣ замѣстници съобщаватъ, по длѣжностъ, за всичкитѣ упущения, които сж заблѣжжили у съдебнитѣ мѣста или лица отъ съдебното вѣдомство, съобщаватъ, споредъ случая, или на прѣдседателитѣ на сжда, или пъкъ, споредъ реда на подчиненността, въ Министерството на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 158-й, който става чл. 156-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 159-й става чл. 157-й. (Чете.)

„Чл. 157. Общиятъ надзоръ надъ съдебнитѣ мѣста и длъжностнитѣ лица е у Министра на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 159-й, който става чл. 157-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 160-й става чл. 158-й. (Чете.)

„Чл. 158. Министрътъ на Правосъдието, като види въ нѣкое съдебно мѣсто патрувание много дѣла, бавност или спираше на движението на дѣлата, прѣдлага на прѣдсѣдателя да вземе мѣрки за поправление и да даде обяснения по допуснатитѣ нередовности“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 160-й, който става чл. 158-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 161-й става чл. 159-й. (Чете.)

„Чл. 159. Министрътъ на Правосъдието може да ревизира съдебнитѣ мѣста лично или чрѣзъ членовѣ на Върховния Касацiоненъ Сѣдъ, или чрѣзъ главния прокуроръ или чрѣзъ прокуроритѣ на отдѣления при сѣщия сѣдъ, а ревизията на окръжнитѣ сѣдилища и мировитѣ сѣдии се поручва на членовѣ отъ апелативнитѣ сѣдилища или на прокуроритѣ при сѣщитѣ сѣдилища или на тѣхнитѣ замѣстници“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 161-й, който става чл. 159-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Слѣдъ тоя членъ, комисията прибави новъ членъ, който гласи: (Чете.)

„Чл. 160. Ревизията на съдебнитѣ мѣста трѣбва да става поне веднажъ въ годината“.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ новия чл. 160-й тѣй, както го прѣдлага комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 162-й става чл. 161-й. (Чете.)

„Чл. 161. Прокурорскитѣ мѣста се ревизиратъ отъ Министра на Правосъдието или отъ упълномощения отъ него главенъ секретаръ или отъ прокуроритѣ, по реда на подчинеността“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 162-й, който става чл. 161-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 163-й става чл. 162-й. (Чете.)

„Чл. 162. Прѣдсѣдателитѣ на апелативнитѣ и на окръжнитѣ сѣдилища сж длъжни всѣка втора година лично или чрѣзъ единъ членъ на сѣда да ревизиратъ дѣлопроизводството на подвѣдомственитѣ си съдебни мѣста и лица и за резултата да прѣдставятъ на Министра на Правосъдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 163-й, който става чл. 162-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 164-й става чл. 163-й. (Чете.)

„Чл. 163. Канцеларитѣ на съдебнитѣ мѣста се намиратъ подъ непосредствения надзоръ на прѣдсѣдатели или на мировия сѣдия, а за дѣлопроизводството въ канцеларията най-близкиятъ надзоръ принадлежи на секретаря“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 164-й, който става чл. 163-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Глава XIX.

За отговорността на длъжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство“.

Чл. 165-й става чл. 164-й. (Чете.)

„Чл. 164. Длъжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство отговарятъ по дисциплинаренъ или углавенъ редъ.

Забѣлѣжка. Редътъ за углавната отговорност на длъжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство е опрѣдѣленъ отъ Углавното сѣдопроизводство“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ заглавието на глава XIX и чл. 165-й, който става чл. 164-й, тѣй, както ги е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Отдѣлъ I.

За дисциплинарното вѣзискание“.

Чл. 166-й става чл. 165-й. (Чете.)

„Чл. 165. Длъжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство подпадатъ подъ дисциплинарно вѣзискание:

1) за упущения, които сж произлѣзли отъ невнимане или отъ незнание на обязанноститѣ си по службата;

2) за неиспълнение на правилата и формитѣ при производството на слѣдствия, при извършването на съдебнитѣ дѣйствия и при изпълнението на рѣшенията за нарушения на тѣзи правила и форми;

3) за бавностъ въ изпълнение на обязанноститѣ си по службата;

4) когато сж осждени за прѣстѣпление, непосочено въ чл. 96-й, п. 3-й;

5) когато сж били прѣдадени на углавенъ сждѣ, но оправдани по просрочие;

6) когато показватъ постоянна небрѣжностъ или очевидна неспособностъ при изпълнение на служебнитѣ си обязанности;

7) когато отсъствувать въ врѣме на службата безъ отпускъ;

8) за всѣко едно вѣнъ отъ службата дѣйствие, което докача честѣта и достолѣнието на единъ сждия, и

9) когато не пазѣтъ надлѣжното приличие въ служебнитѣ си отношения, било помежду си, било по отношение на началството“.

Комисията, г-да народни прѣдставители, въ тоя членъ направи малки измѣнения, все въ интересъ на работата, на правосждието, и на самитѣ сждии, именно пунктъ 8-й промѣни така: (Чете.) „8) за всѣко едно вѣнъ отъ службата частно или общественно дѣйствие, което докача честѣта и достолѣнието на единъ сждия“. По тоя начинъ, съ тая прибавка, комисията искаше да се разбира, че и въ частния животъ на сждията, когато се появѣтъ такива скандални или съблазнителни дѣйствия, които поставѣтъ единъ сждия въ голѣма съмнителностъ въ обществото и тогава тоя сждия подлѣжи на дисциплинарно вѣзисание. Кѣлкото за думата „общественно“, вие сами разбирате едно подобно охарактеризирование. На единъ сждия не се позволява да води тѣлпи, да участвува на митингъ и т. н. Подобни работи не могатъ да бѣдѣтъ съвмѣстими съ неговата служба. Прочее, искали се е да се разбира, че както въ частния животъ, тѣй сжщо и въ общественния, единъ сждия трѣбва да гледа да не върши дѣйствия, които докачатъ честѣта и достолѣнието му.

Послѣ, въ пунктъ 9-й комисията направи друго едно допълнение. Прѣдъ думитѣ: „ило по отношение на началството“ прибавихъ се думитѣ: „ило къмъ частни лица“. Така щото, единъ сждия, при изпълнение служебнитѣ си обязанности, ако извърши дѣйствия, като не запазва надлѣжно приличие въ отношението си къмъ частнитѣ лица, пакъ подлѣжи на дисциплинарно вѣзисание.

Най-послѣ, прибави се пунктъ 10-й, който гласи: „10) когато играѣтъ хазардни игри“. Комисията, както виждате отъ доклада ѝ, е искала въ случая да прѣдпази сждиятѣ отъ опѣй увлѣчение, което, за нещастие, въ послѣдно врѣме се виждрава между всички граждани, но което не трѣбва да увлича въ себе си и сждиятѣ; имепно искала е да ги запази отъ игритѣ на карти или отъ други игри съ печалби, т. е. отъ тѣй нарѣчения комарт. (Гласове: Bravo!) Именно по този начинъ се иска да се запазѣтъ сждиятѣ отъ всѣкакво шупе, отъ всѣкакво подозрѣние, за щото не трѣбва сждиятѣ да бѣдѣтъ само честни и самостоятелни, но трѣбва и хората да ги мислѣтъ за такива. Отъ друга страна, пощитѣ бдѣния могатъ да ставатъ причина, щото сутринѣта, когато сждията отиде въ сждилицето, гдѣто ще докладва едно дѣло, безъ да го е видѣлъ и изучилъ, безъ да е подготвенъ, да го докладва

по начинъ, който не може да е въ интересъ на дѣлото на странитѣ, изобщо на правосждието; за тѣй, тия пощии бдѣния да се махнѣтъ. Пощитѣ бдѣния на единъ сждия е по-добрѣ да бѣдѣтъ употребени за забавителни, но и полезни врѣмепрѣпровождения, а не съ игри на хазардъ; тѣй щото, по-хубаво е да се избѣгнѣтъ тия искушения.

Ще ви обадѣ, най-послѣ, единъ новъ 11-й пунктъ, който азъ прѣдлагамъ. Въ комисията не се разисква, но азъ, като докладчикъ, прѣдлагамъ да го имате прѣдъ видѣ. Той гласи така: „11) когато не пазѣтъ тайна по службата си“. Вие сами разбирате, какво значи, когато сждиятѣ не пазѣтъ тайна по службата си и нѣма пужда да ви го обяснявамъ. То е много ясно. Единъ сждия не трѣбва никога, когато излиза отъ съвѣщание, да отива да обадѣ какво сж се съвѣщавали сждиятѣ, кой на какво мѣние е билъ и т. н.

Така щото, пунктъ 8-й става тѣй: (Чете.) „8) за всѣко едно вѣнъ отъ службата частно или общественно дѣйствие, което докача честѣта и достолѣнието на единъ сждия“. Пунктъ 9-й става тѣй: (Чете.) „9) когато не пазѣтъ надлѣжното приличие въ служебнитѣ си отношения, било помежду си, било къмъ частни лица, било по отношение на началството“. Пунктъ 10-й става тѣй: (Чете.) „10) когато играѣтъ хазардни игри“. И пунктъ 11-й става тѣй: (Чете.) „11) когато не пазѣтъ тайна по службата си“.

Петръ Папанчевъ: Азъ искамъ да говоря не собствено по тоя членъ, но искамъ, прѣди да се почне говорението по него, да направѣ едно прѣдложение. Тѣй като врѣмето е доста напруднѣло, азъ бихъ молилъ да се вдигне засѣданието (Христо Касабовъ: Можемъ да работимъ и до 8 часѣтъ!) — Тя не е Ваша работа. Сега часѣтъ е вече 5 и, ако обичате, можете да вземете рѣшение да се продължи засѣданието, но, въ всѣки случай, азъ правѣ тѣй прѣдложение, за щото вчера участвувахме въ комисиятѣ, а при това и засѣданието трая до 8 часѣтъ. Затова, понеже е късно, мислѣ, че е врѣме вече да се прѣкъсне засѣданието.

Прѣдседателъ: Г-нъ Вѣлко Нейчовъ има думата да говори по члена.

Вѣлко Нейчовъ: По случай на сегашнитѣ разисквания, азъ очаквамъ отъ г-на Министра на Правосждието да направи една декларация прецизна, точна и ясна, че той непосредствено ще постѣпи къмъ уволнението на всички ония сждии, които случайно съжителствуватъ съ незаконни жени. Азъ не ще укажъ сега на тѣхъ, за да не скандализирамъ Събранието. Или да се принудѣтъ тия служители на правосждието, щото всички тия незаконни жени да ги направѣтъ законни, или да бѣдѣтъ уволнени. Нека тия лица, като служѣтъ на правосждието, да послужѣтъ и на високата нравственностъ. Това сжщото искамъ и формулирамъ къмъ всичкитѣ министри да го направѣтъ съ своитѣ чиновници.

Василъ Ив. Димчевъ: Отказвамъ се. Азъ щѣхъ да прѣдложѣ това, което се прѣдвидѣ въ 11-й пунктъ.

Георги Н. Юруковъ: Съгласенъ съмъ съ всичкитѣ измѣнения, които комисията е направила, но ще поможѣ

Народното Събрание да се съгласи да се прибави още едно нѣщо. Да се прибави, паконецъ, и това: всѣко обсъждане на политически въпроси е запрѣтено на сѣдебнитѣ тѣла. Туй прѣдложение не го правѣхъ за това, че трѣбва да отетранимъ сѣднитѣ отъ политиката, но да ги отетранимъ отъ всѣко подозрѣние, че се занимаватъ съ политика, защото . . . (Петръ Папанчевъ: Казано е въ пунктъ 8-й; тогава по-добъръ е да кажемъ, че като излѣзатъ отъ сѣдилището да мѣлчатъ!) Г-да прѣдставители! Туй нѣщо азъ самъ не го изнамѣрихъ. Намѣрихъ го въ другитѣ законодателства и мислѣхъ, че тѣ сж имали причини за това. Когато за пѣкои сѣдии се каже, че тоя сѣдия е отъ тая партия, она отъ она, това расколебава вѣрата на сѣдишитѣ се, това е вѣрно за самото дѣло на правосѣдието. Прѣдъ видъ на това, азъ правѣхъ туй прѣдложение и моля да се приеме.

Относително въпроса за разсѣдаване по политиката отъ страна на сѣднитѣ, ще кажѣ, че тоя въпросъ ние го полагаме, а пѣкъ дисциплинарниятъ сѣдъ ще отчѣнява, споредъ положението на работа, при което туй политическо разискване е станжло, и тамъ може да се разисква: да ли е уроненъ престижътъ на правосѣдието и, ако се установи, сѣдътъ ще наложи наказание. Така щото, азъ правѣхъ прѣдложение да се прибави още единъ пунктъ съ съдържание: всѣко обсъждане на политически въпроси е запрѣтено на сѣдебнитѣ тѣла, и моля да го приеме.

Христо Гендовичъ: Г-да прѣдставители! Позволете ми да се съглася съ прѣдложението на г-на Юркова, понеже тукъ му е мѣстото да се тури подобно нѣщо; защото, когато искаме да правимъ сѣднитѣ несмѣняеми, трѣбва да не ги правимъ политикани и защото, като ги направимъ несмѣняеми, тѣ могатъ да правятъ всичко, могатъ да отидатъ на митинги, могатъ да правятъ партизанство и пр. Затова, трѣбва да ги ограничимъ, защото ако не ги ограничимъ, тѣ могатъ да кажатъ: ние сме свободни граждани, можемъ да правимъ всичко, можемъ да отиваме на митинги, можемъ да правимъ всѣкакво нѣщо. Следователно, азъ намирамъ, че прѣдложението на г-на Юркова е на мѣсто и затова моля да се приеме. Тѣ могатъ да издаватъ нѣкои политически вѣстници; нѣкои сѣдии може да няматъ политически статии въ нѣкои вѣстници или пѣкъ да даватъ дописка. Затова, добръ ще бѣде да се забрани съвършено на сѣднитѣ, които ще бѣдѣтъ независими, да даватъ дописки, въ които и да било политически вѣстници.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Г-да прѣдставители! Прѣдложението, тъй както се направи сега отъ г-на Юркова, азъ, като докладчикъ на комисията, не можъ да го приемѣхъ. Ще обадѣхъ съображенията за това. Първото съображение е, че ние не можемъ да запрѣтимъ на когото и да било, на билъ той и сѣдия, да взема участие въ обыкновенни разисквания на текущитѣ политически въпроси. Това да се поддържа, че можемъ да направимъ, би било недостойно за едно народно прѣдставителство, за едно Народно Събрание.

Колкото до въпроса за вземане активно участие въ партизанскитѣ борби, за публично обсъждане на нѣкои

политически въпроси, за вземане участие въ политически клубове и други публични събрания, гдѣто хората се борятъ да се събарятъ и качватъ министерства, взематъ участие въ митинги и т. н., таква нѣщо не е позволено на сѣднитѣ. И туй е разбирала комисията, туй е разбиралъ и съставителътъ на законопроекта и комисията въ пунктъ 8-й. Това заявявамъ, за да се запише въ протоколитѣ и да се знае, че тия нѣща сж запрѣтени. И туй запрѣщение се намира въ пунктъ 8-й, гдѣто се казва: (Чете.) „За всѣко едно вънъ отъ службата частно или общественно дѣйствиѣ, което докача честта и достойнството на единъ сѣдия“. Такъвъ сѣдия се подвергнува на дисциплинарно вѣзисание. Единъ сѣдия, който взема участие въ митинги, който ръководи тѣли, който взема участие въ политически клубове и пр. и пр., той върши нѣща, които уронватъ неговата честъ и достойнство. Затова, мислѣхъ, че става излишно опова, което се прѣдлага отъ г-на Юркова, и моля да се не приема, а да се приеме туй, което комисията прѣдлага.

Георги Н. Юрковъ: Моля Ви, г-не прѣдсѣдателю, дайте ми думата за обяснение.

Петръ Папанчевъ: Азъ ще бѣдѣхъ отъ онѣзи, които нѣма да се съгласятъ съ мнѣнието, искавано отъ г-на Юркова, касателно прибавянieto на нова алинея или пунктъ 12-й. Прѣди всичко, ако вземемъ общата смисълъ на всичкитѣ пунктове и имъ се даде тълкувание, ще видите, че туй, което иска г-нъ Юрковъ, горѣ-долу се заключава въ тѣхъ, особено въ пунктъ 8-й, защото въ него се казва: „частно или общественно дѣйствиѣ, което докача честта и достойнството на единъ сѣдия“. И азъ разбирамъ, че единъ сѣдия, който по своето общественно положение трѣбва да бѣде по-горѣ отъ обыкновеннитѣ граждани, не трѣбва да прави такива дѣйствиѣ, които могатъ да накърнятъ неговото сѣдийско достойнство или пѣкъ да вдѣхнатъ у гражданитѣ едно подозрѣние, относително неговото сѣдийско безпристрастие. Г-нъ докладчикътъ справедливо забѣлѣжи, че това, което иска г-нъ Юрковъ, може да се разбере отъ пунктъ 8-й, особено съ прибавенитѣ думи „частно или общественно“. Но тъй, както каза г-нъ Юрковъ, да се приеме пунктъ 12-й, мислѣхъ, че тогава ние дохождахме до една такава регламентация на дѣйствиѣта на сѣднитѣ у насъ, каквато съществува, може би, въ Китай. Така наприимѣръ, въ Китай за мандаринитѣ имало правило какъ да вървятъ изъ пѣтя, какъ да си държатъ рѣцѣтѣ, каква кисия да носятъ, какъ да бѣдѣтъ опетляни — на двѣ, три или четири кончета — шапката имъ каква трѣбва да бѣде, когато отидатъ въ кафенето, къмъ кои хора да се обръщатъ, какъ да сѣднатъ и пр. Такива регламентации има въ Китай и, както азъ виждамъ, г-нъ Юрковъ, ако бѣше прѣдложилъ още единъ-два пункта, щѣше да излѣзе същото.

Независимо отъ това, и отъ морална точка зрѣние не би трѣбвало да се приеме; защото, прието така прѣдложението, че сѣдията не трѣбва въ своитѣ разсѣдени да се докосва до нѣкакви политически дѣйствиѣ, въ такъвъ случай ние трѣбва да му запрѣтимъ и когато се намира въ кръга на едно сѣмейство да говори по политика. Ами,

че тамъ може да се говори това! Защо единъ сѣдия, когато се намира нѣкъдѣ въ едно общество, да не може да искава своитѣ възглѣдове върху нашитѣ общественни работи? Ако приемемъ тая прибавка, азъ ви казвамъ, че ние ще развиемъ до висша степенъ шпионството между сѣднитѣ. Нѣкой сѣдия ще се докосне до въпроса, че нашата външна политика трѣбва да бѣде такава и такава и изведнатъ. Помъ приемемъ това, единъ другъ сѣдия, когото е било ядъ на първия, или иска да го прѣскочи въ службата, ще отиде да донесе, че еди-кой си сѣдия въ еди-кое си общество говорилъ за политика. И тогава, разбира се, ще назначатъ едно дисциплинарно висъскане противъ оня сѣдия, ще викатъ за свидѣтели присѣствующитѣ въ онова общество и тѣ ще кажатъ, че наистина е говорилъ за политика и, слѣдователно, ще му наложатъ едно дисциплинарно наказание. Ами, че трѣбва ли да докараме до тамъ нашитѣ сѣдии? Правимъ ги несмѣняеми, а пъкъ въ сѣщото врѣме връзваме имъ устата да не говорятъ за политика, а главно поощрява се между тѣхъ шпионството, доношничеството, което най-паче трѣбва да се избѣгва. Ето защо, азъ като не съмъ поклонникъ на китайскитѣ поредѣци, които не желаа никога да бѣдатъ приспособени въ България, моля г-да прѣдставителитѣ и тѣ да не приематъ това прибавление.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Въпросното прѣдложение на г-на Юркова, мисля, не трѣбва да бѣде облѣчено въ формата на единъ членъ на положителенъ законъ. Не трѣбва затова, защото било би нѣкакъ си едно, макаръ неумислено докачение, но на всѣки случай ще бѣде нѣщо, което ще бие злѣ на чувствата на сѣднитѣ. Това нѣщо, което се казва въ прѣдложението, самитѣ сѣдии трѣбва да съзнаватъ неговата умѣтност и сами да го правятъ, защото то е въ собственния тѣхенъ интересъ, въ интереса на тѣхната служба.

Ние тая минута имъ гласувахме несмѣняемотъ, макаръ въ извѣстна мѣрка, а не исцѣло. Сѣдията ще прѣстане да е сѣдия прѣдъ своитѣ собствени очи, когато той трѣгне да политиканствува — да смущава умоветѣ или да ги успокоява, но въ всѣки случай, да върши политика — когато той не трѣбва да е освѣтъ единъ жрецъ исклучително на правосѣдието и всички ония, които се прѣдставятъ прѣдъ него, за да получатъ правосѣдие, да се прѣдставятъ съ пълно съзнание, че стоатъ прѣдъ единъ жрецъ на правосѣдието, а не прѣдъ единъ политиканъ. Сѣдия, който би се отдалъ да политиканствува, той би прѣстаналъ да е сѣдия и никои не ще се двоуми да поиска отъ началството му, отъ което той зависи, по административенъ редъ, да му отнеме стола, защото недостойно го занимава. Азъ, г-да, мисля, че е, може би, похвално отъ страна на г-на Юркова, че повдигна той въпросъ, но да направимъ отъ това прѣдложение членъ на закона, не ще бѣде хубаво.

Димитър Оселовъ: И азъ мисля, г-да прѣдставители, че не трѣбва да се прибави къмъ члена тая 12 алинея на г-на Юркова, защото ние правимъ сѣднитѣ несмѣняеми, правимъ ги да стоатъ на висотата на положението си, да се не стѣсняватъ отъ никого, да не смѣ

никое влиятелно лице да ги застрашава и пр., но отъ друга страна, не забравяйте, че споредъ новия Избирателенъ законъ, тѣ сѣ повикани да прѣдсѣдателствуватъ въ изборитѣ, които ще ставатъ въ страната. Въ такъвъ случай, тия сѣдии ще има, случайно, съ своитѣ близки да разправятъ какво е станало въ дѣни на избора, какъ сѣ били единитѣ партизани, какъ сѣ били другитѣ и пр. Значи, ако допуснемъ въ закона такава алинея, ще излѣзе, че сѣднитѣ, като излѣзатъ отъ изборното мѣсто, не трѣбва да си отварятъ и устата. Азъ мисля, че такава нѣщо не трѣбва да допускаме да влѣзе въ тоя законъ. Достатъчно сѣ и тия точки, които сѣ изброени за тѣхъ. И сѣднитѣ, които ще бѣдатъ такива, ще съзнаватъ своето положение и не върватъ, че ще отидатъ да разискватъ на публични мѣста за партизанство и да укоряватъ една властъ или друга. Азъ не мисля, че такава нѣщо ще правятъ. А пъкъ да се ограничатъ, щото било въ сѣдилището или между своитѣ приятели да говорятъ, то ще бѣде много. Тогава по-добъръ е да се не прави никаква несмѣняемотъ и да захвърлимъ тоя законъ на страна, та да оставимъ хората на свобода. Най-сетнѣ, не можемъ ние да ги заставаме, като сѣдии, да не искаватъ своето мѣстие. Затова, азъ прѣдлагамъ да се не приема това прѣдложение на г-на Юркова за прибавление на една нова алинея къмъ чл. 165-й. Прѣдлагамъ въпроса за исчерпанъ.

Георги Н. Юрковъ: Г-да прѣдставители! Криво е било разбрано моето прѣдложение, а пъкъ и нѣкои се пошегувахъ, за да го испорчатъ. Като казахъ „разискване политика“, не разбирамъ богато се събератъ въ къщи, или се намѣрятъ между приятелитѣ си, да не разискватъ. Азъ разбирамъ, че хората, като се събератъ въ кръжмата, да приказватъ за политика. Това разбирамъ. И когато, казахъ че самата дума „разискване“ е широка, то остава на сѣда, когато бѣде привѣченъ такъвъ единъ сѣдия, да оцѣни отъ данитѣ по дѣлото: да ли такъвизъ едни разисквания може да опорочатъ единъ сѣдия и неговото звание.

А относително китайщината на г-на Пананчева, нека ми позволи да му кажа, че тоя текстъ се намира и въ френския кодексъ за организацията на сѣдилищата отъ 1883 год. и ще му го четъ на френски: (Чете.) „Toute délibération politique est interdite aux corps judiciaires“. Туи е казано, относително разискванията. А пъкъ други членове има по-долу, въ които е казано и за други случаи. Когато въ митингитѣ или събранията говорятъ и взиматъ живо участие, има специаленъ членъ, въ който се казва, че всѣкакви манифестации противъ смѣстующи режимъ въ Франция сѣ запрѣтени. То е свършено другъ текстъ. Тукъ се отнася въпросътъ само за разискванията, а за манифестациитѣ азъ не казвамъ нищо, защото за тѣхъ е прѣдвидено въ закона. Говорѣ само за разискванията на политически въпроси. Ако думата „разисквания“ не е достатъчна, съгласенъ съмъ да туримъ и „публични“. И тѣй, последната моя редакция, която моля да приемете, е такава: „всѣко политическо разискване публично е запрѣтено на сѣдебнитѣ тѣла“.

Министъръ Георги Згуревъ: Г-да прѣдставители! По въпроса, който се повдига тукъ, ще кажа и азъ нѣколко

думи. Най-напредъ искамъ да се спрж върху това ново предложение, което се направи отъ г-на докладчика, съ което съмъ напълно съгласенъ, т. е. съднитъ да попадатъ подъ дисциплинарно наказание и когато не пазятъ тайнитъ на службата. Това изменение се предлага собствено отъ нашия практически животъ. У много отъ нашитъ съдии се забѣлѣва такава една слабостъ или привычка, че преди да се рѣши дѣлото, водятъ бесѣди съ заинтересуваното лице по процеса или, слѣдъ като се рѣши дѣлото, критикуватъ мнѣнията на своитъ колеги предъ външния свѣтъ. Издаването на тайната е забранена на съднитъ отъ самата клетва. Тя казва, че съ длъжни да пазятъ тайната. Следователно, ако не ъ пазятъ, това ще бѣде нарушение на клетвата; но азъ искамъ, за да има повече ефектъ, за да има по-голяма сила, да бѣде турнато това въ дисциплинарниѣ наказания. Следователно, азъ напълно одобрявамъ това ново предложение.

Колкото се касае до въпроса, който се повдигна отъ г-на Юркова, нѣма съмнѣние, че той е доста сериозенъ въпросъ, особено въ страна, като нашата, гдѣто политическитъ борби съ развити, гдѣто политическитъ страсти играятъ извѣстна роль и гдѣто иматъ хората обичай да се занимаватъ съ политика. Не е неумѣстенъ въпросътъ, който се повдига отъ г-на Юркова. Текстътъ, който наводжа, ми напомня единъ случай отъ исторіята на французската съдебна практика. Тамъ е имало случаи, гдѣто съднитъ съ се произнасяли за извѣстенъ режимъ чрезъ рѣшение. Издаватъ рѣшение напр., че не признаватъ този режимъ и го обявяватъ за сваленъ. Въ исторіята на Франция се срѣща това. И затова е забранено взимане участие въ каквито и да било политически клубове или събрания. Вслѣдствие на това, на съдебното тѣло е забранено обсъждане на извѣстни политически въпроси. Туй разбира текстътъ на французския законъ. Редакцията на члена, както се предлага тукъ отъ г-на Юркова, е малко еластична, защото ще даде поводъ за злоупотребления, отъ които трѣбва да се пазимъ. Би могло да се изрази това дѣяние въ по-опредѣлена смисълъ, въ по-опредѣлено дѣйствие, а именно, ако се приеме, че съднитъ не могатъ да бѣдятъ членове на каквито и да било политически клубове. Вие знаете какво е несъвмѣстимо съ длъжността на единъ съдия. Между другото, несъвмѣстимо е да бѣде редакторъ на политически вѣстникъ или журналъ или пъкъ членъ на политически клубъ. Можехме и тукъ да туримъ, че съднитъ не могатъ да бѣдятъ членове на каквито и да съ политически клубове, и ако ставатъ такива, да се уволняватъ, но това, както казахъ, го има вече казано. Отъ друга страна, въ пунктъ 8-й, въ който се говори въобще за поведението въ частния животъ на съднитъ, както се разясни отъ г-на докладчика, мисля, че тамъ се обхваща отчасти исканието на г-на Юркова. Това тълкуване, което се дава тукъ, и туй разяснение ще служатъ като мотивъ отъ послѣдъ да може да се приспособяватъ горнитъ законоположения къмъ тѣзи лица, които, тъй или иначе, се занимаватъ явно съ политика или взиматъ участие въ нѣкои политически клубове. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Никола Ив. Козаровъ: Едно обяснение ще искамъ отъ г-на докладчика. Както знаете, въ глава XIII, стариѣтъ чл. 126-й, пунктъ *д*, е казано: „да упражнява търговия или такова занятие, което е несъвмѣстимо съ съдийското звание или което му прѣпятствува да изпълнява служебнитъ му обязанности“. Сега, тукъ, като е дума за дисциплинарниѣ наказания, питамъ: може ли единъ съдия, вънъ отъ службата, въ свободното врѣме — понеже по-рано е опредѣлено въ чл. 126-й, да ли е съвмѣстимо съ службата и да ли прѣчи на службата или не — допустимо ли е, казвамъ, и ще се подвергнува на наказание, ако отиде, като единъ видъ юристъ-консултъ, да служи на нѣкого? Ще има ли право да служи на нѣкоя частна търговска къща, като единъ видъ юристъ-консултъ, да оправя хората въ търговскитъ имъ работи?

Вълко Нейчовъ: Искамъ да ми се обяснятъ думитъ: „*délibération politique*“!

Министръ Георги Згуревъ: Въ чл. 126-й е казано, че се забранява на съднитъ такъвъ занаятъ, който е несъвмѣстимъ съ съдийското звание. Званието юристъ-консултъ и адвокатъ е несъвмѣстимо съ званието съдия.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: И азъ заявявамъ, че, естествено, единъ съдия не може да бѣде адвокатъ и, слѣдователно, не може да дава като адвокатъ или юристъ-консултъ консултация и т. н. Но, то се разбира, че може единъ съдия скрипомъ или домашнимъ образомъ да съвѣтства тогосъ или оногосъ; туй не може да подлѣжи на контролъ. Но въ едно и също врѣме единъ съдия не може да бѣде и съдия и адвокатъ, като дава консултации. И това се разбира отъ самия членъ въ законопроекта. Именно то би било едно накрѣняване на честта и достойнството на единъ съдия въ общественитъ дѣйствия. Това не е съвмѣстимо съ неговата служба.

Ползувамъ се отъ случая да прибавя, че колкото се касае за думитъ: *délibération politique*, тя ще каже: взимане участие въ разисквания публични събрания, гдѣто се разискватъ политически въпроси, които не се позволяватъ на единъ съдия да ги разисква. Подобни работи не се позволяватъ на единъ съдия и тѣ съ запрѣтени отъ пунктъ 8-й на този членъ.

Вълко Нейчовъ: Почтенниятъ докладчикъ на комисията каза какво значи *délibération politique*. Значи, даване мнѣние въ едно повече или по-малко организирано тѣло, съ цѣлъ да разисква политически въпроси; значи, даване едно мнѣние въ туй съвѣщание; значи, забранява се на единъ съдия да взима участие въ съвѣщания по политика. Г-да! Това, което е направено въ Франция въ 1883 год., не трѣбва да се прави у насъ, защото въ Франция положението е друго, а у насъ е друго. Въ Франция има империалисти, има ройалисти, републиканци, има републиканци крайни, има републиканци умѣрени и всѣкакви, и тамъ законодателятъ, за да прѣдпази съднитъ отъ поглѣзновениято да принадлежатъ къмъ една или друга категория на политическитъ партии, е искалъ да отгърве, да очува достойнството на съднитъ и довѣрието на подсѣдимитъ къмъ съднитъ, та да може всички отгѣнки политически да прѣ-

станът да влияят на правосъдието. Ние, г-да, слава Богу, въ нашата хубава България нямаме такива страхи. Последните на цъли български народъ, единодушно сж заковани въ Августѣйшата персона на неговия вождъ, Негово Царско Височество Княза, въ Неговата света и неприкосновена личностъ, и чръзъ Неговата личностъ и къмъ Неговата любима династия. Ние нямаме такива политически съвѣщания. Ние не трѣбва да се боимъ отъ такива съвѣщания и отъ разисквания по дѣятелността на Народното Събрание и по актоветъ на правителството. Всички еднакво може да разискваме, защото всички поддържаме съ кръвта, съ паритъ си българската държава. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ! Да се гласува!)

Прѣдседателъ: Тѣй като сж говорили 11 души и има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитъ, то питамъ Народното Събрание: желае ли да се прѣкратятъ дебатитъ?

Георги Добриновичъ: Разбира ли г-нъ докладчикътъ, че се ограничаватъ сѣдитъ отъ да взиматъ участие въ политически вѣстници?

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Разбира се.

Георги Добриновичъ: Защото, когато приехме този членъ въ комисията, тѣй разбирахме!

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Само по себе се разбира. То е много ясно.

Прѣдседателъ: Пристъпваме къмъ гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които желятъ да се продължаватъ дебатитъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Дебатитъ се прѣкратяватъ.

Пристъпваме къмъ гласуването на чл. 166-й, който става 165-й. Къмъ този членъ г-нъ Георги Юруковъ прѣдлага да се прибави една 12 алинея, съ слѣдующето съдържание: „Всѣкакво обсъждане на политически въпроси публично е запрѣтено на сѣдебнитъ тѣла“.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Публични разисквания политически въпроси разбирамъ въ събрания, въ клубове, кафенета, въ митинги и т. н. Тѣй разбирамъ. Съгласенъ съмъ, че може да се каже: „за всѣко политическо разискване“.

Вълко Нейчовъ: И въ частни съвѣщания въ къщи! (Смѣхъ.)

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 166-й, който става чл. 165-й, тѣй, както се докладва отъ г-на докладчика, съ направенитъ отъ комисията измѣнения и съ добавкитъ, които се приехъ сега отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 167-й става чл. 166-й. (Чете.)

„Чл. 166. Дисциплинарнитъ наказания сж:

- 1) заблѣжка;
- 2) мърение;
- 3) вѣрженно отстранение отъ длъжността, и
- 4) изгубване на службата“.

Въ този членъ, комисията прѣдлага на мѣсто: „4) изгубване на службата“, да се каже: „4) уволнение отъ службата“. Думата „изгубване“ замѣни съ думата „уволнение“.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 167-й, който става 166-й, тѣй, както го е измѣнила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 168-й става чл. 167-й. (Чете.)

„Чл. 167. Заблѣжката е обръщане внимание върху допуснатитъ неправилности, съ прѣдупрѣждение да не се повтарятъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 168-й, който става чл. 167-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 169-й става чл. 168-й. (Чете.)

„Чл. 168. Мърението е укоряване съ изрично приканване виновниятъ да се поправи“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 169-й, който става чл. 168-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 170-й става чл. 169-й. (Чете.)

„Чл. 169. Отстраняването отъ длъжността не може да бѣде произнесено за срокъ по-малкъ отъ 10 дена и по-дълъгъ отъ 6 мѣсеца.“

Прѣзъ вѣрме на отстранението, осѣдениятъ губи заплатата си“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 170-й, който става чл. 169-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 171-й става чл. 170-й. (Чете.)

„Чл. 170. Длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство така сжщо се отстраняватъ отъ длъжността си, когато е възбудено срѣщу тѣхъ углавно прѣслѣдване за едно отъ прѣстѣпнитъ дѣяния, изброени въ чл. 95-й, п. 3-й“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 171-й, който става чл. 170-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 172-й става чл. 171-й. (Чете.)

„Чл. 171. Длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство могатъ да бѣдѣтъ отстранявани отъ длъжността си и въ слѣдующитъ случаи:

1) когато е възбудено срѣщу тѣхъ углавно прѣслѣдване и за неврѣдвиденитъ въ чл. 95-й, п. 3-й, прѣстѣпни дѣяния, и

2) когато сж осѣдени по дисциплинаренъ редъ на изгубване службата си и сж обтѣжли рѣшението на дисципли-

нарият съдъ. Въ тоя случай, за отстранението се произнася надлъжният дисциплинаренъ съдъ.

Ако слѣдствието е възбудено за прѣстѣпление по служба, отстранението се постановява отъ съда, който е прѣдалъ длъжностнитѣ лица на съдъ, а въ случай на общо прѣстѣпление — отъ Министра на Правосъдието.

Въ този членъ комисията направи само това измѣнение: въ пунктъ 2) на мѣсто: „изгубване“ да се каже „уволнение отъ“.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 172-й, който става чл. 171-й, тѣй, както го е измѣнила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 173-й става чл. 172-й. (Чете.)

„Чл. 172. Въ всичкитѣ прѣдвидени въ прѣдидущитѣ два члена случаи, отстранението трае до свършването на углавното или дисциплинарното прѣслѣдване. Това отстранение нѣма нито углавенъ, нито дисциплинаренъ характеръ, освѣнъ въ случаитѣ, когато прѣслѣдването се свърши съ окончателно осъждане.“

Ако възбуденото срѣщу отстранени чиновникъ углавно слѣдствие се прѣкрати или той се оправдае по съдъ съ влѣзла въ закона сила присѣда, то цѣлата заплата за прѣзъ врѣмето на отстранението му се връща, освѣнъ ако послѣдва дисциплинарно осъждане (чл. чл. 165-й, п. 5-й, 165-й, п. 3-й, и 169-й)“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 173-й, който става чл. 172-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 174-й става чл. 173-й. (Чете.)

„Чл. 173. Въ случаитѣ на чл. чл. 169 и 170-й Министрътъ на Правосъдието може да делегира други съдии, да заематъ мѣстото на отстраненитѣ съдии“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 174-й, който става чл. 173-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 175-й става чл. 174-й. (Чете.)

„Чл. 174. Уволнениятъ по дисциплинаренъ редъ съдия не може да бѣде назначенъ отъ ново на служба“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 175-й, който става чл. 174-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 176-й става чл. 175-й. (Чете.)

„Чл. 175. Прѣдвиденитѣ въ чл. 166-й дисциплинарни наказания могатъ да се налагатъ или постепенно или всѣко едно за пръвъ пжтъ, споредъ важността на случая.“

Съдията, който е подвъргнатъ на три дисциплинарни наказания или е два пжти прѣзъ годината отстраняванъ отъ длъжностъ, може да бѣде уволненъ по дисциплинаренъ редъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 176-й, който става чл. 175-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 177-й става чл. 176-й. (Чете.)

„Чл. 176. Ако съдията, който е билъ наказанъ съ дисциплинарни наказания: заблѣжка или мърzenie и въ продължение на двѣ години не е билъ подвъргнатъ на ново дисциплинарно вѣзисание, то дѣйствието на заблѣжката или на мърzenieto се заличава.“

При сжжитѣ условия дѣйствието на отстранението се заличава слѣдъ истичанието на три години“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 177-й, който става чл. 176-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 178-й става чл. 177-й. (Чете.)

„Чл. 177. Прокуроритѣ и тѣхнитѣ замѣстници подлѣжатъ на едно отъ изброенитѣ въ чл. 166-й дисциплинарни наказания направо отъ Министра на Правосъдието, но не прѣди да имъ поиска прѣдварително обяснения“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 178-й, който става чл. 177-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 179-й става чл. 178-й. (Чете.)

„Чл. 178. Нотариуситѣ, секретаритѣ, подсекретаритѣ, съдебнитѣ пристави и тѣхнитѣ помощници, както и кандидатитѣ за съдебни длъжности, се наказватъ дисциплинарно отъ съда, при който служатъ“.

Въ този членъ комисията заличи думитѣ: „и тѣхнитѣ помощници“, вслѣдствие на което запетаята подиръ думата „подсекретаритѣ“ се замѣнява съ думата „и“.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 179-й, който става чл. 178-й, тѣй, както го е измѣнила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 180-й става чл. 179-й. (Чете.)

„Чл. 179. Канцеларскитѣ служители подлѣжатъ на дисциплинарно наказание: заблѣжка, мърzenie, глоба до 50 л. и уволнение отъ служба по усмотрѣнието на прѣдседателя или на прокурора, при който служатъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 180-й, който

става чл. 179-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнат ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 181-й става чл. 180-й. (Чете.)

„Чл. 180. Забължката или мъмрението, когато тѣ се налагатъ по усмотрѣнието на началствующето лице, се правятъ устно или писмено“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 181-й, който става чл. 180-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Отдѣлъ II.

За реда на дисциплинарното производство“.

Чл. 182-й става чл. 181-й. (Чете.)

„Чл. 181. Дисциплинарнитѣ дѣла подлѣжатъ на разглеждане:

а) отъ Върховния Касаціоненъ Сѣдъ, когато се касае за първия прѣдседателъ, прѣдседателитѣ на отдѣление и сѣдитѣ отъ сѣщия сѣдъ, или за прѣдседателитѣ, подпрѣдседателитѣ или сѣдитѣ отъ апелативнитѣ сѣдилища;

б) отъ апелативнитѣ сѣдилища, когато се касае за прѣдседателитѣ, подпрѣдседателитѣ и членовѣ на окръжнитѣ сѣдилища, мировитѣ сѣдии и за сѣдебнитѣ слѣдователи, и

в) отъ окръжнитѣ сѣдилища, когато се касае за нотариуситѣ, сѣдебнитѣ пристави и тѣхнитѣ помощници, секретаритѣ и подсекретаритѣ при окръжнитѣ сѣдилища и секретаритѣ при нотариуситѣ и мировитѣ сѣдии и за кандидатитѣ за сѣдебни длѣжности“.

Въ пунктъ в) комисията заличи думитѣ: „и тѣхнитѣ помощници“, както това се направи въ чл. 179-й или 178-й по закона.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ заглавието на отдѣлъ II и съдържанието на чл. 182-й, който става чл. 181-й, тъй, както ги е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 183-й става чл. 182-й. (Чете.)

„Чл. 182. Ако дисциплинарното дѣло се отнася до двѣ или повече длѣжностни лица по сѣдебното вѣдомство, отъ които едни сѣ подсѣдни на по-горенъ сѣдъ, а други на по-доленъ, то всичкитѣ тия лица се сѣдятъ въ по-горното отъ тия сѣдилища“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 183-й, който става чл. 182-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 184-й става чл. 183-й. (Чете.)

„Чл. 183. Дисциплинарното производство се възбужда ерѣшу сѣдитѣ и сѣдебнитѣ слѣдователи или по опрѣдѣ-

ление на сѣда по реда на надзора или по прѣдложеніето на Министра на Правосѣдието, а върху другитѣ длѣжностни лица отъ сѣдебното вѣдомство — отъ прѣдседателя или отъ прокурора“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 184-й, който става чл. 183-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 185-й става чл. 184-й. (Чете.)

„Чл. 184. Поводѣтъ за възбужданіе дисциплинарно производство наедно съ всичкитѣ свѣденія и книжа, които се отнасятъ до тоя прѣдметъ, прѣдседателитѣ или подпрѣдседателитѣ прѣдлага на прѣдварително обѣжданіе въ распоредително засѣданіе на едно отъ отдѣленията на сѣда, на който е подеждно дисциплинарното дѣло“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 185-й, който става чл. 184-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 186-й става чл. 185-й. (Чете.)

„Чл. 185. При прѣдварителното обѣждане на едно дисциплинарно дѣло, сѣдѣтъ е длѣженъ да събере всички справки по дѣлото и да поиска обясненія, които обвиняемото длѣжностно лице има право да прѣдстави писмено“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 186-й, който става чл. 185-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 187-й става чл. 186-й. (Чете.)

„Чл. 186. Слѣдъ пълното обясненіе на дѣлото, то се внася на разглеждане и рѣшеніе отъ общото събрание на всичкитѣ отдѣления отъ сѣда.

Прѣдложеніето на Министра на Правосѣдието се внася направо за разглеждане въ общо събрание“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 187-й, който става чл. 186-й, тъй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 188-й става чл. 187-й. (Чете.)

„Чл. 187. Когато ще се разгледва дѣлото въ общото събрание отъ сѣда, призовава се обвиняемиятъ, който има право да се яви самъ въ засѣданіето за лично обясненіе. Повѣренници не се приематъ за това.

Призоваването на обвиняемото длѣжностно лице, ако то се намира въ сѣдалището на сѣда, става съ призовка въ затворенъ пликъ, а ако длѣжностното лице се намира вънъ отъ сѣдалището на сѣда, призоваването става по пощата съ прѣпоръчено писмо и обратна расписка. Неявя-

ванието на правилно призоваемия обвиняемъ не спира разглеждането на дѣлото“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 188-й, който става чл. 187-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 189-й става чл. 188-й. (Чете.)

„Чл. 188. Слѣдъ възбужданieto на дисциплинарното производство, съдътъ е длъженъ да разгледа дѣлото въ разстояние на единъ-мѣсеченъ срокъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 189-й, който става чл. 188-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 190-й става чл. 189-й. (Чете.)

„Чл. 189. Въ дисциплинарниятъ дѣла отвеждането на съдитѣ става на общо основание“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 190-й, който става чл. 189-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 191-й става чл. 190-й. (Чете.)

„Чл. 190. Дисциплинарниятъ дѣла се разглеждатъ при закрити врата, освѣнъ когато обвиняемиятъ самъ желае да се разгледа дѣлото му публично. Въ тоя случай, обвиняемиятъ има право да си вземе защитникъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 191-й, който става чл. 190-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 192-й става чл. 191-й. (Чете.)

„Чл. 191. При разглеждане на дисциплинарни дѣла, съдътъ не се подчинява на никакви други форми, освѣнъ на ония, които сж показани по-горѣ, и редътъ за обяснение на дѣлото зависи изключително отъ благоусмотрѣнието на съда, но, прѣди да установи рѣшението, съдътъ е длъженъ да изслуша заключението на прокурора, а слѣдъ това и обясненията на подсѣдимия или на защитника му“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 192-й, който става чл. 191-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 193-й става чл. 192-й. (Чете.)

„Чл. 192. При разглеждане на дѣлото, ако се открие друго нарушение или упушение, извършено отъ обвиняемия, то съдътъ, споредъ обстоятелствата, може да

разгледа изедно и двѣтъ дѣла или да даде на другото новъ ходъ, споредъ реда, показанъ по-горѣ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 193-й, който става чл. 192-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 194-й става чл. 193-й. (Чете.)

„Чл. 193. Слѣдъ разглеждането на дѣлото, съдътъ постановява резолюции, а рѣшението трѣбва да е готово въ окончателна форма вкѣтрѣ въ 7 дни и незабавно да се съобщи на обвиняемия“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 194-й, който става чл. 193-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 195-й става чл. 194-й. (Чете.)

„Чл. 194. Противъ рѣшенията на окръжнитѣ и апелативни съдилища, постановени въ качество на първа инстанция, осѣденитѣ иматъ право да подаватъ, по реда на съдебнитѣ инстанции, апелативни тѣжби, а прокуроритѣ — апелационни протести вкѣтрѣ въ седемъ-дневенъ срокъ, считанъ отъ врѣзването прѣписа на рѣшението на обвиняемия, а за прокурора отъ обявяването му“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 195-й, който става чл. 194-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 196-й става чл. 195-й. (Чете.)

„Чл. 195. Тѣжбитѣ и протеститѣ за всичкитѣ книжа и документи, които се отнасятъ до дѣлото, се подаватъ прѣдсѣдателю на тоя съдъ, който е рѣшилъ дѣлото; той прѣпраща всичко въ по-горния съдъ, който въ общо събрание на всичкитѣ си отдѣления рѣшава дѣлото въ срокъ не по-дълъгъ отъ единъ мѣсець. Противъ рѣшенията на тоя съдъ не се допускатъ никакви тѣжби или протести“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 196-й, който става чл. 195-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 197-й става чл. 196-й. (Чете.)

„Чл. 196. Когато се разглеждатъ дѣла по тѣжби и протести, се пазятъ правилата, показани по-горѣ въ членовѣтѣ 181 и 182-й“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 197-й, който става чл. 196-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 198-й става чл. 197-й. (Чете.)

„Чл. 197. За веѣко окончателно рѣшение, което е стаило по дисциплинаренъ редъ, трѣбва да се съобщава Министру на Правосѣдието, който се распорежда, щото постановеното дисциплинарно наказание да се запише въ послужния списѣкъ на осѣдения.

Въ случай, че длѣжностното лице е осѣдено на дисциплинарно наказание: отстранение или изгубване на службата, това наказание се изпълнява чрѣзъ Княжески указъ, ако се касае до сѣдии, а съ приказъ отъ надлѣжното началствующе лице, ако се касае до други длѣжностни лица“.

Въ втората алинея на този членъ, вмѣсто „изгубване на служба“, комисията прие да се каже „уволнение отъ служба“.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 198-й, който става чл. 197-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 199-й става чл. 198-й. (Чете.)

„Чл. 198. При разглежданието на едно дѣло по дисциплинаренъ редъ, ако се покажатъ обстоятелства, споредъ които виновниятъ подлѣжи на углавенъ сѣдъ, то дисциплинарното производство се спира, а подсѣдимиятъ се прѣдава на углавенъ сѣдъ, споредъ правилата на Углавното сѣдо-производство“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 199-й, който става чл. 198-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 200-й става чл. 199-й. (Чете.)

„Чл. 199. Дисциплинарното производство не може да бѣде наченато, ако сѣ истекли двѣ години отъ дѣйствието или упущението, което подлѣжи на дисциплинарно вѣисѣание“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 200-й, който става чл. 199-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Глава XX.

За отчета на сѣдебнитѣ мѣста“.

Чл. 201-й става чл. 200-й. (Чете.)

„Чл. 200. Въ началото на веѣка година се събиратъ въ Министерството на Правосѣдието отчетитѣ отъ всѣчкитѣ сѣдебни мѣста и прокурора за хода на дѣлата и за подсѣдимитѣ прѣзъ истеклата година. Тѣзи отчети се съставляватъ по начина и формата, опрѣдѣлени въ общия правилникъ за вжтрѣшния редъ и дѣлопроизводството въ сѣдебнитѣ мѣста“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ заглавието на глава

XX и съдържанието на чл. 201-й, който става чл. 200-й, тѣй, както ги е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приематъ се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 202-й става чл. 201-й. (Чете.)

„Чл. 201. Отчетитѣ се съставляватъ отъ секретаритѣ подъ непосредственното наблюдение на прѣдсѣдателитѣ и на прокуроритѣ и се разглеждатъ въ общо събрание“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 202-й, който става чл. 201-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 203-й става чл. 202-й. (Чете.)

„Чл. 202. Отчетитѣ на мировитѣ сѣдии, заедно съ отчетитѣ на окрѣжнитѣ сѣдилища, се прѣдставляватъ въ надлѣжния апелативенъ сѣдъ. Отъ тѣзи отчети и отъ отчета на самия апелативенъ сѣдъ се съставя единъ общъ отчетъ, който, слѣдъ като се разгледа въ общо събрание, прѣдставя се на Министра на Правосѣдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 203-й, който става чл. 202-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 204-й става чл. 203-й. (Чете.)

„Чл. 203. Отчетитѣ отъ прокуроритѣ на окрѣжнитѣ сѣдилища се прѣдставятъ на прокурора въ апелативния сѣдъ, който отъ тѣхъ и отъ своя отчетъ съставлява новъ отчетъ изобщо, който прѣдставя на Министра на Правосѣдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 204-й, който става чл. 203-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 205-й става чл. 204-й. (Чете.)

„Чл. 204. Върховниятъ Касационенъ Сѣдъ испраща копие отъ годишния си отчетъ въ Министерството на Правосѣдието“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 205-й, който става чл. 204-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Глава XXI.

За сѣдебния языкъ“.

Чл. 206-й става чл. 205-й. (Чете.)

„Чл. 205. Сѣдебниятъ языкъ е българскиятъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 206-й, който става чл. 205-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 207-й става чл. 206-й. (Чете.)

„Чл. 206-й. Ако странитѣ не владѣятъ български языкъ, привиква се прѣводачъ за смѣтка на странитѣ. Съставяние особенъ протоколъ на чуждъ языкъ не се позволява, но съдътъ може да позволи въѣствяването на нѣкои фрази или думи, исказани отъ странитѣ и имѣющи особно значение за самото дѣло.

Безъ прѣводачъ може да се говори на чуждъ языкъ само когато, както всичкитѣ съдии, тѣй и странитѣ, владѣятъ чуждия языкъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 207-й, който става чл. 206-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 208-й става чл. 207-й. (Чете.)

„Чл. 207. Лицата, които не знайтъ български языкъ, полагатъ клетва на оня языкъ, който тѣ владѣятъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 208-й, който става чл. 207-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 209-й става чл. 208-й. (Чете.)

„Чл. 208. Прѣводачитѣ могатъ да бждатъ отвеждани на сжщитѣ основания, както и свидѣлитѣ и въщитѣ людѣ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 209-й, който става чл. 208-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Прѣходни правила“.

Чл. 210-й става чл. 209-й. (Чете.)

„Чл. 209. Лицата, които сж свършили правнитѣ науки до 1-й Септемврий 1898 год., се освобождаватъ отъ условието за държавенъ испитъ.

Така сжщо лицата, които до вѣтпването въ сила на настоящия законъ сж придобили правото за адвокатъ или адвокатски помощникъ, си запазватъ тия качества и за напредъ, безъ да се изискватъ отъ тѣхъ други условия.

За въ бждще сжщо не губятъ правото за адвокатъ или адвокатски помощникъ и ония лица, които при дѣйствието на Закона за адвокатитѣ отъ 1888 год. и слѣдующитѣ законоположения, сж имали право да бждатъ признати за такива, но по нѣкои причини, като напр.,

поради нахождението имъ на служба, не сж могли да се възползватъ отъ тия права, или, слѣдъ като сж се възползвали, прѣстанали сж да ги упражняватъ по сжщитѣ причини“.

Г-да прѣдставители! Тази статия се прие, както е, и къмъ нея комисията прибави слѣдующата прибавка: (Чете.)

„Забѣлѣжка. Практицитѣ-съдии, които сж упражнявали съдийската служба събрано 10 години, могатъ да бждатъ помощници-адвокати. Всички други практики-съдии могатъ да бждатъ ходатаи по изпълнение на рѣшения, а сжщо и просбоисци“.

Тога е, г-да прѣдставители, прѣдложението на комисията. (Гласове: Прието!)

Отъ своя страна, обаче, азъ правя едно ново допълнение на този членъ. Намѣсто забѣлѣжката, както е въ доклада, предлагамъ тѣй: (Чете.) „Практицитѣ-съдии, които сж упражнявали съдийската служба събрано 10 години или иматъ петокласно гимназиално образование и само четиригодишна съдийска служба, могатъ да бждатъ помощници-адвокати. Всички други практики-съдии, могатъ да бждатъ ходатаи по изпълнение на рѣшения, а сжщо и просбоисци“. (Гласове: Прието! Да се гласува!)

Прѣдседателъ: Ще дамъ на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители . . .

Георги Добриновичъ: Азъ искахъ думата, г-не прѣдседателю! (Гласове: Искрива е въпросътъ!) Трѣбва да станатъ разяснения по повата редакция!

Никола Ив. Козаровъ: Азъ разбирамъ, но-напредъ да се гласува прѣдложението на комисията и послѣ прѣдложението на г-на Вобчева!

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Азъ правя това прѣдложение и като докладчикъ на комисията. (Гласове: Да се гласува!)

Прѣдседателъ: Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 210-й, който става чл. 209-й, както го е приела комисията и съ допълнението, което се направи отъ г-на Вобчева, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 211-й става чл. 210-й. (Чете.)

„Чл. 210. Въ случай, че нѣма достатъчно число лица съ юридическо образование, могатъ, въ продължение на двѣ години отъ влизанieto въ сила на настоящия законъ, да бждатъ назначени за мирови съдии и лица, които иматъ поне срдно образование и сж служили по съдебното вѣдомство въ качество на секретари, подсекретари или въ по-горни длѣжности най-малко три години“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 211-й, който става чл. 210-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 212-й става чл. 211-й. (Чете.)

„Чл. 211. Въ продължение на три години отъ влизанieto въ сила на настоящия законъ и ако числото на кандидатитѣ за съдебни длѣжности се окаже недостатъчно, мо-

гжтъ да се назначаватъ или повишаватъ за секретари или подсекретари при сѣдилищата и прокурорскитѣ надзори и лица съ сръдно образование, ако при това иматъ поне три-годишна сѣдебно-канцеларска практика“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 212-й, който става чл. 211-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Чл. 213-й става чл. 212-й. (Чете.)

„Чл. 212. Ако нѣма достатъчно число кандидатури за нотариална длъжностъ (чл. 109-й), то въ продължение на три години, отъ влизанieto въ сила на настоящия законъ, могатъ да се назначаватъ за нотариуси и лица, които сж навършили 26-годишна възраст, иматъ поне сръдно образование и сж издържали специалния испитъ, прѣдвиденъ въ Закона за измѣнение чл. 3-й отъ Закона за нотариуситѣ, утвърденъ съ Височайши указъ отъ 26-й Януарий 1898 год., № 232“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 213-й, който става чл. 212-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: Слѣдъ чл. 212-й комисията прибави единъ новъ чл. 213-й. Ето какъ се той редактира: (Чете.)

„Секретаритѣ и подсекретаритѣ при сѣдебнитѣ и прокурорски мѣста, приставитѣ и досегашиитѣ тѣхни помощници, нотариуситѣ и тѣхнитѣ секретари, които сж прослужили най-малко двѣ години, могатъ да бжджтъ просбонисци.“

Забѣлѣжка. Министерътъ на Правосѣдието ще уреди въ единъ особенъ правилникъ кои лица и при какъвъ ценъ и условия за напредъ ще могатъ да упражняватъ просбониската професия“.

Молжъ да приеме този новъ членъ.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 213-й тѣй, както го прѣдлага комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Прѣдсѣдателъ: Д-ръ Георги Янколовъ.

Секретари: { Петръ Папанчевъ.
Жеко Ив. Жековъ.
Петръ К. Бобчевски.
Лука Братановъ.
Никола Ив. Козаровъ.

Секретари: { Иванъ М. Лиловъ.
Иванъ Пецовъ.
Стефанъ Ивановъ.
Георги Н. Юруковъ.
Василъ Ив. Димчевъ.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Чл. 214. Въ продължение на три години отъ влизанieto въ сила на настоящия законъ могатъ да бжджтъ назначени за сѣдебни пристави и лица, които иматъ поне четвърто-класно образование и, слѣдъ една-годишна практика при нѣкой сѣдебенъ приставъ, сж издържали прѣдвидения за сѣдебнитѣ пристави испитъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 214-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Стефанъ С. Вобчевъ: (Чете.)

„Чл. 215. Настоящиятъ законъ отмѣнява Закона за устройството на сѣдилищата въ България, отъ 25-й Май 1880 год., и всичкитѣ други закони и чаредби, които противорѣжжтъ на неговитѣ распорѣждания“.

Въ края на този членъ се прибавя слѣдующата втора алинея: (Чете.)

„Той влиза въ сила отъ дени на обнародванието му въ „Държавенъ Вѣстникъ“.

Петръ Папанчевъ: Г-да прѣдставители! Тѣй като настоящиятъ законъ е важенъ и трѣбва да се даде време на г-на Министра на Правосѣдието да го обмисли, защото може да направи извѣстни размѣствания, извѣстни допълнения въ състава на сѣдилищата, тѣй като той самъ заяви това, прѣдлагамъ да влѣзе въ сила отъ 1-й Юлий идущата година.

Атанасъ Данковъ: Не можъ да се съгласжъ съ прѣдложението на г-на Папанчева, защото (Петръ Папанчевъ: Оттеглятъ го!)

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Който приема чл. 214-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Никола Ив. Козаровъ: Прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдателъ: Засѣданието се вдига. Утрѣ на дневенъ редъ ще имаме докладване разни прошения.

(Затворено въ 6 часътъ вечеръ.)

Подпрѣдсѣдатели: { Христо Ивановъ.
Петко В. Горбановъ.
Георги Губидѣльниковъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.